

UiT Norges arktiske universitet

Institutt for barnevern og sosialt arbeid

Suksesskriterier for ungdommers oppmøte på individuelle samtaler

En kvalitativ studie om hva miljøterapeuter erfarer er suksesskriterier for ungdommers oppmøte på individuelle samtaler på barneverninstitusjon

Ann-Kristin Sommerbakk

Masteroppgave i barnevern BVE 3940, mai 2024

” This sounds simple and it is, but it`s not easy”

- Jon Kabat- Zinn (Rathus & Miller, 2015, s. 156)

Forord

Masteroppgaven i barnevern er en del av masterutdanningen i barnevern ved UiT Norges Arktiske universitet, campus Harstad.

Jeg finner sitatet som står først i denne oppgave svært beskrivende for mange situasjoner. Det er så mange ting som kan virke enkelt ved første øyekast, men som viser seg å være mer komplisert i praksis. Denne masteroppgaven har vært intet unntak.

«Alle veier fører til Rom» er et velkjent uttrykk som understreker at det finnes flere måter å nå et mål. Min egen vei gjennom dette masterstudiet kan betegnes som en berg- og dalbane, komplett med alle de ulike følelsene som følger med en slik tur. I motsetning til en berg- og dalbane har ikke min reise vært begrenset til en runde – den har gått rundt og rundt flere ganger. Som med den hermeneutiske spiralen har jeg oppnådde ny innsikt og forståelse ved hver runde.

Å balansere studier, jobb og livet generelt med alt det innebærer på godt og vondt, har vært en reise i seg selv. Til slutt kom jeg meg altså til Rom jeg også. Denne reisen har vært fascinerende, og jeg har lært mye om meg selv på veien. Min respekt for miljøterapeuter har bare økt gjennom denne prosessen – for et engasjement og for en jobb de gjør!

Takk til veileder for nyttige innspill og positive tilbakemeldinger.

Takk til de som har oppmuntret og pushet meg når jeg egentlig bare ville bare gi opp, dere vet hvem dere er.

Til slutt takk til familien som har holdt ut med en stresset og frustrert mamma i denne tiden, all ære til dere.

Harstad, 15. mai 2024

Ann-Kristin Sommerbakk

Sammendrag

Denne studiens formål er å få kunnskap om hva miljøterapeutenes erfaringer er suksesskriterier for ungdommers oppmøte på individuelle samtaler på en barneverninstitusjon.

Problemstillingen i studien er: *Hva erfarer miljøterapeutene er suksesskriterier for ungdommers oppmøte på individuelle samtaler på barneverninstitusjon?*

For å søke svar på dette er det brukt en kvalitativ tilnærming. Jeg har gjennomført tre semistrukturerte intervjuer med utvalgte miljøterapeuter og fagansvarlige fra tre forskjellige barneverninstitusjoner som jobber etter Omsorg- og endringsmodellen fra ulike steder i Norge. Studiens vitenskapsteoretiske bakgrunn er fenomenologi og hermeneutikk. Analysemetoden som er benyttet er tematisk analyse, og funnene drøftes opp mot relevant teorier og tidligere forskning.

De seks informantenes erfaringer med ungdommers oppmøte på individuelle samtaler ledet opp til disse fire hovedtemaene: *ungdom i fokus, strukturell tilnærming, arena for samarbeid og relasjon og trygghet*. Informantene vektlegger tilrettelegging og tilpasning i henhold til individuelle behov, og i denne sammenhengen opplever de at OEM er støttende. Videre fremhever informantene betydningen av samarbeid, både med ungdommen og mellom kollegaer. Oppmøte på individuelle samtaler erfares å gi ungdommene en opplevelse av å bli sett og hørt, samt at det medvirker til å skape trygghet og styrke relasjonen mellom ungdom og miljøterapeuten. Til tross for at studien gir noe innsikt i disse elementene poengteres det at funnene er basert på informantenes perspektiver og ikke representerer erfaringene til alle miljøterapeutene.

Abstract

The purpose of this study is to gain knowledge about what milieu therapist experiences are success criteria for adolescent`s attendance at individual sessions at a child welfare institution.

The problem in the study is: *What do the milieu therapist experience as success criteria for adolescent`s attendance at individual sessions at child welfare institusjon?*

To seek an answer to this, a qualitative approach has been used. I conducted three semi-structured interviews with selected milieu therapists and "professional leads for OEM" from three different child welfare institutions that work according to Omsorg- og endringsmodellen from various places in Norway. The theoretical framework of the study is phenomenology and hermeneutics. The analysis method used is thematic analysis, and the findings are discussed in relation to theories and previous research.

The experiences of the six informants regarding adolescents' attendance at individual sessions led to four main themes: *youth focus, structural approach, arena for collaboration, and relationship and safety*. The informants emphasize facilitation and adaptation according to individual needs, and in this context they feel that OEM is supportive. Furthermore, the informants highlight the importance of collaboration, both with the youth and among colleagues. Attendance at individual sessions is experienced to give adolescents a sense of being seen and heard, as well as helping to create security and strengthen the relationship between the young people and the milieu therapists. Despite providing some insight into these elements, the study emphasizes that the findings are based on the perspectives of the informants and do not represent the experiences of all milieu therapists.

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	1
1.1	Formål og problemstilling.....	2
1.2	Avgrensning	3
1.3	Studiens oppbygning.....	4
2	Teoretisk grunnlag.....	5
2.1	Miljøterapi.....	5
2.1.1	Miljøterapeuten	6
2.1.2	Grunnstrukturen i det miljøterapeutiske.....	7
2.2	Omsorg- og endringsmodellen.....	8
2.2.1	De teoretiske pilarene i OEM.....	9
2.2.2	Menneskesyn i OEM.....	11
2.2.3	Individuelle samtaler i OEM.....	13
2.2.4	Forpliktelse og motiveringsstrategier.....	14
2.2.5	Konsultasjonsteam i OEM	15
2.3	Tillit og Relasjon.....	16
2.3.1	Tillit.....	16
2.3.2	Relasjon.....	17
2.4	Medvirkning	20
2.4.1	Meningsfull sammenheng	23
3	Metode.....	25
3.1	Vitenskapeteoretisk forankring.....	25
3.1.1	Ontologi og epistemologi.....	25
3.1.2	Fenomenologisk og hermeneutisk tilnærming	27
3.2	Kvalitativ forskningsmetode	29
3.3	Forskningsprosessen.....	30
3.3.1	Utvalg og rekruttering	31

3.3.2	Semistrukturert intervju.....	32
3.3.3	Intervjuguide og samtykkeerklæring.....	33
3.3.4	Gjennomføringen av semistrukturert intervju.....	33
3.3.5	Transkriberingsprosessen.....	34
3.3.6	Forforståelse.....	35
3.3.7	Validitet.....	36
3.3.8	Reliabilitet.....	36
3.3.9	Overførbarhet.....	37
3.4	Personvern og forskningsetiske betraktninger.....	38
4	Analyseprosessen.....	40
5	Presentasjon av data.....	43
5.1	Ungdom i fokus.....	43
5.2	Strukturelle tilnærminger.....	45
5.3	Arena for samarbeid.....	47
5.4	Relasjon og trygghet.....	48
6	Drøfting av funnene.....	50
6.1	Tilrettelegging for ungdommer.....	50
6.2	Samspill mellom miljøterapeut og ungdom.....	53
7	Oppsummering og avslutning.....	58
7.1	Implikasjoner for videre forskning.....	60
	Referanseliste.....	61
	Vedlegg 1.....	64
	Vedlegg 2.....	66
	Vedlegg 3.....	70

Figurliste:

Figur 2-1, OEM, terapeutisk relasjon og prinsipper.....	20
Figur 4-1, framstilling empiri.....	42

1 Innledning

Jeg begynte min yrkeskarriere innenfor barneverninstitusjon for snart 20 år siden, og jeg har jobbet både i privat og statlig barnevern. For øyeblikket jobber jeg på en statlig barneverninstitusjon som ligger under Barne- ungdoms- og familieetaten (Bufetat). Bufetat er delt inn fem regioner; region øst, region vest, region sør, region Midt-Norge og region nord. De har ansvaret for det statlige barne- og familievernet, samt å gi tiltak som er av høy og riktig kvalitet til barn, unge og familier som trenger det (Bufdir, u.å.).

Barnevernsinstitusjoner har en viktig rolle i samfunnet ved å tilby ungdommer med komplekse behov et forsvarlig omsorgs- og behandlingstilbud. Når kommunen ber om det, har staten en plikt til å tilby et forsvarlig tilbud. Ved utgangen av 2022 bodde det 940 barn på barneverninstitusjon (NOU 2023: 24, s. 15). De som bor på institusjon, har ofte en bakgrunn som er preget av ulike traumer og forsømmelse fra viktige omsorgspersoner. Disse erfaringene kan resultere i et behov for regulering, trygghet og støtte som ikke kan tilbys innenfor rammene til en familie (Presteng, 2020, s 197). Det er viktig å sikre støttende og trygge miljøer for ungdommene, og legge til rette med et tilbud som ivaretar ungdommens individuelle behov og utfordringer.

Flere av Bufetats institusjoner jobber etter fagmodellen Omsorg- og endringsmodellen, heretter kalt OEM. Denne fagmodellen innehar flere teoretiske perspektiver for å tilby ungdommer en helhetlig omsorg og støtte. Individuelle samtaler mellom ungdom og miljøterapeut inngår som en viktig del av modellen, og er en viktig del av ungdommens endringsarbeid. For å kunne jobbe strukturert med endringsarbeid, er det viktig at ungdommene møter på de individuelle samtalene. På den måten kan miljøterapeuter jobbe strukturert sammen med ungdommene mot endring og utvikling ut fra deres behov. Å finne effektive tilnærminger for å møte ungdommens behov for endring er av stor betydning (Bufetat, 2019, s. 69).

Jeg hadde en gang en dyktig leder som ofte sa «La strukturene jobbe for deg». Med dette mente han at hvis miljøterapeutene representerer og følger strukturene som institusjonene har så vil ungdommene og relasjonen også følge etter. Budskapet hans er noe jeg har hatt med meg i arbeidet mitt og som jeg opplever har vært nyttig. Innenfor oppmøte på individuelle samtaler vil dette også være aktuelt. Dette da det er en struktur innenfor OEM som miljøterapeutene og ungdom forventes å følge opp, samtidig som relasjon er viktig. I denne

masteroppgaven vil jeg utforske suksesskriterier til ungdommers oppmøte på individuelle samtaler på barneverninstitusjoner som jobber etter fagmodellen Omsorg- og endringsmodellen. Formålet med studien er å undersøke hva miljøterapeuters erfaringer og opplevelser er som bidrar til at ungdommer møter til individuelle samtaler. Ved å se på disse suksesskriteriene håper jeg på å bidra til at miljøterapeuter kan få et innblikk i hva som kan være suksesskriterier for oppmøte.

1.1 Formål og problemstilling

OEM er en fagmodell som er implementert på flere barneverninstitusjoner i Norge. Fagmodellen er basert på dialektisk atferdsterapi, og tar sikte på å styrke ungdommens (og familien) evne til å ta ansvar for eget liv og utvikling. Sentralt i modellen er ukentlige individuelle samtaler mellom ungdom og miljøterapeut (Bufetat, 2019, s. 77). Mange ungdommer kommer motvillig til behandling etter initiativ av andre, og ungdommer slutter også oftere i terapien tidligere enn voksne gjør (Stige et al., 2021, s. 1). For å kunne jobbe strukturert endringsarbeid med ungdommene som bor på institusjon er det viktig at ungdom møter, og deltar aktivt, på de individuelle samtalene som er en sentral del av strukturen i OEM. Ungdommers oppmøte på individuelle samtaler kan være med på å styrke deres opplevelse av selvbestemmelser, gi økt forståelse av sin egen situasjon, samt bidra til positiv endring (Presteng, 2020, s. 207). Jeg ønsker derfor å utforske hva miljøterapeuter erfarer bidrar til at ungdommer møter på individuelle samtaler.

Problemstilling er som følger:

Hva erfarer miljøterapeutene er suksesskriterier for ungdommers oppmøte på individuelle samtaler på barneverninstitusjon?

I denne sammenhengen tenker jeg at suksesskriterier er at ungdommene møter opp til samtalen. I følge Store norske leksikon er suksesskriterier: «et suksesskriterium er en parameter, en indikator eller en verdi som måles eller registreres for å avgjøre om et prosjekt er suksessfullt eller ikke» (Rolstadås, 2023). I denne studien tenker jeg at suksess er når ungdommen møter opp til individuelle samtaler. Når ungdommen møter opp gir det miljøterapeuten og ungdommen mulighet til å jobbe strukturert sammen om de utfordringene som den enkelte ungdommen måtte ha. Hvis ungdom møter opp på disse samtalene kan

ungdommen oppleve en arena hvor de kan delta aktivt, samt oppleve positiv utvikling og endring. Suksessfaktorer kan være forskjellige faktorer, som tillit, motivasjon, tilnærming og medvirkning.

1.2 Avgrensning

Ut fra hovedtemaer som er kommet fram gjennom analysen og konteksten for tema, er teorien og forskningen knyttet opp mot dette. I studien har jeg begrenset meg til barneverninstitusjoner som jobber etter OEM og til individuelle samtaler. Det er fordi jeg er interessert i å utforske hva miljøterapeutene erfarer og opplever påvirker ungdommenes oppmøte på individuelle samtaler. Ved å prøve å forstå erfaringene og perspektivene til dem kan det bidra til å finne noen sentrale elementer for økt oppmøte på individuelle samtaler.

Jeg har valgt å intervju miljøterapeuter og fagansvarlige som jobber på barneverninstitusjoner som jobber etter fagmodellen. Institusjonene som jobber etter OEM, har en funksjonen so heter fagansvarlige. De fleste av disse jobber som miljøterapeuter i avdelingen, og gjennomfører også individuelle samtaler med ungdommer. Fagansvarlige skal kvalitetssikre faglig drift på egen enhet eller avdeling, de har også det praktiske ansvaret for gjennomføring og oppfølging av de ulike faglige elementene i modellen. De er de faglige bindeleddet mellom egen enhet, regional koordinator¹ og spisskompetansemiljøet². Fagansvarlige veileder personal i enkeltsaker og gir opplæring til nytilsatte og vikarer (Bufetat s. 22, 2021).

Miljøterapeutene og fagansvarlige som er intervjuet har erfaring med, og har individuelle samtaler med ungdommer. Blant dem er det forskjellige opplevelser, erfaringer og perspektiver, og alle de forskjellige vil ikke være inkludert i forskningen. Ungdommer og pårørende vil heller ikke være en del av denne forskningen. Videre i studien min vil jeg ikke skille mellom miljøterapeut og fagansvarlige, og de vil alle bli presentert som miljøterapeut.

---

¹ Regional koordinator: veileder fagansvarlige og mottar veiledning fra spesialkompetansen, her Spisskompetansemiljøet (Bufdir, 2023, s. 19).

² Spisskompetansemiljøet refereres her til Spisskompetansemiljø endringsarbeid i omsorgsinstitusjoner. De får veiledning på veiledning av eksternt ekspertnivå, og skal bistå både fagansvarlige og regionale koordinatore (Bufdir, 2023, s. 19).

Dette for å bevare anonymiteten til de fagansvarlige, samt at jeg ikke er ute etter å belyse forskjellen mellom dem. Studien min vil fokusere seg på miljøterapeutenes opplevelser, oppfatninger og refleksjoner, som kan være påvirket av deres subjektive opplevelser og meninger. Bevisstheten om dette vil være viktig, da det kan være variasjoner og ulike perspektiver blant terapeutene. Resultatet av studien vil gjelde terapeuter som jobber på institusjonene som jobber etter fagmodellen OEM.

1.3 Studiens oppbygning

Studiens oppbygging vil først bli presentert med tema for studien, for så å beskrive kort kapitlene i studien. Teamet for denne studien er hva miljøterapeuters erfaringer er suksesskriterier for ungdommers oppmøte på individuelle samtaler på barneverninstitusjoner.

I den første delen av studien beskrives formål, kontekst og problemstilling. Videre vil det i kapittel to beskrives teoretiske bakgrunner og forskning som er relevant for temaet, herunder Miljøterapi, Omsorgs- og endringsmodellen, samt tillit og relasjon. I kapittel tre presenteres metoden og bakgrunnen for metodevalget som er valgt for studien. I det fjerde kapittelet beskrives analyseprosessen og analysen blir presentert. Det sjette kapittelet vil resultatene av funnene diskutert opp mot valgt problemstilling, støttet opp av forskningslitteratur og relevant teori. I kapittel syv vil funnene i studien bli sammenfattet opp mot problemstillingen, og i hvilken grad den har svart på problemstillingen. Kapittelet avsluttet til slutt med implikasjoner for videre forskning.

2 Teoretisk grunnlag

I dette kapittelet vil jeg presentere teori og tidligere forskning. Forskningen som inkluderes er norsk og engelsk, og de er relevant for temaet om suksesskriterier for ungdommers oppmøte på individuelle samtaler. Oppmøte på individuelle samtaler på barneverninstitusjon kan på noen måter sammenlignes med ungdommers oppmøte på behandlingstimer utenfor institusjoner. Dette da de begge er et møte mellom ungdom og en profesjonell, miljøterapeut eller behandler. Samtalen har som formål å diskutere og arbeide med personlige, atferdsmessige eller følelsesstyrte utfordringer. Videre er det å tilby veiledning og støtte for å hjelpe ungdom med å håndtere utfordringene sine og oppnå bedre fungering og livsverdi (Presteng, 2020, s. 207).

Jeg begynner med å introdusere miljøterapi og Omsorg- og endringsmodellen som er fagmodellen informantene jobber etter. Videre vil jeg gå inn på relasjon, medvirkning, tillit og relasjon. Dette vil ha relevans opp mot studien. Forskningen vil bli presentert i teksten sammen med teorien.

2.1 Miljøterapi

I et godt institusjonstilbud er god miljøterapi det faglige fundamentet (NOU 2023: 24, s.17). I barneverninstitusjonene er miljøterapi en viktig arbeidsform, og ble utviklet i ettertidskrigen innenfor psykisk helsevern. Det terapeutiske samfunnet som bidrag til å skape friskhet ble gradvis dominerende innenfor en rekke omsorgstjenester (Sundin, 1972; Lillevik, 2020, s. 105). Det er mange forskjellige definisjoner av miljøterapi. Det som er felles er at de beskriver miljøterapi som et overordnet begrep som inneholder noen terapeutiske prinsipper, men de beskriver ikke spesifikke metoder (Lillevik, 2020 s. 106). Jeg vil ta fram Erik Larsen og Selnes (1975, i Larsen, 2022, s. 16) som definerer miljøterapi: «En systematisk og gjennomtenkt tilretteleggelse av miljøets psykologiske, sosiale og materielle/fysiske sider i forhold til individets og gruppens situasjon og behov. Hensikten med dette er å fremme mulighetene til læring, mestring og personlig ansvar». Systematisk og gjennomtenkt tilretteleggelse forstås her som en bevisst og reflektert organisering av miljøet (Larsen, 2022 s. 16). Definisjonen til Larsen & Selnes poengterer betydningen av at bevisst organisering av miljøet for å fremheve læring, mestring og personlig ansvar. I miljøterapi er den enkelte

miljøterapeuten en viktig del av selve miljøet, hver enkelt tar med seg blant annet sine verdier, menneskesyn, holdninger og forståelse (Lillevik, 2020, s. 108).

Miljøterapi-begrepet er todelt viser Larsen (Lillevik, 2020, s. 108) til. Miljøet er den ene delen, som viser til alt som er rundt oss, de sosiale, psykiske og fysiske miljøbetingelsene som er rundt oss. Den andre delen er teori, som handler om å skape endring. Miljøterapi på institusjoner handler om å hvordan miljøet legger til rette for utvikling og endring (Lillevik, 2020, s. 108). Ungdom er forskjellige med individuelle behov og det er ikke alltid at rutinemessige og standardiserte metoder skaper ønsket resultat. Av og til må metoden skapes der og da hvis den skal møte ungdommene hvor de er psykologisk sett (Larsen, 2022 s. 83). Kerry Gibson, Claire Cartwright, Kelly Kerrisk, Julia Cambell og Fred Seymour (2015) har gjennomført en studie kalt «What young people want: A qualitative study of adolescents' priorities for engagement across psychological services». Studien undersøkte fellestrekk i hvordan ungdom i New Zealand prioriterer å engasjere seg med psykologisk støtte i sammenheng med moderne ungdomskultur (Gibson et al. 2015, s. 1057). I studien uttrykte de fleste ungdommene at de ønsket at de psykologiske tjenestene skulle passe rundt deres liv og behov. Studien sier videre at det kan være nyttig å ha en tilnærming som er fleksibel i både strukturen og formatet (Gibson et al., 2015, s. 1063). Med andre ord viser studien viktigheten av tilrettelegging og tilpasninger til hver ungdom. På en måte kan man si at miljøterapi på barneverninstitusjoner er grunnmuren, og fagmodeller er vegger og tak. Miljøterapien, grunnmuren, må være på plass før vi fortsetter å bygge huset videre, hvis ikke kan det rase sammen. Derfor er det viktig at miljøterapeuter kan tilpasse seg og sin tilnærming i møte med den enkeltes ungdoms behov for å danne et miljø som legger til rette for endring og utvikling. Individuelle samtaler vil kunne være en del av denne tilretteleggingen. Videre vil jeg i neste kapittel beskrive mer angående miljøterapeuten.

2.1.1 Miljøterapeuten

En sentral del av studien er miljøterapeuten, og det er viktig å forstå kompleksiteten den rollen har. Rollen til en miljøterapeut er formet av organisasjonen, hvilke prinsipper og tanker som ligger bak arbeidet. Rollen handler om å støtte og hjelpe ungdommen i deres miljø. Hvordan en miljøterapeut utfører jobben sin avhenger også av deres personlige egenskaper og om de passer til rollen. Faglig kunnskaper og personlige erfaringer integreres i miljøterapeutrollen. Det er både en profesjonelt og personlig side, men som en del av den miljøterapeutiske grunnstrukturen markerer rollen en tydelig grense opp mot det private

(Larsen, 2022, s. 135). Slik jeg forstår dette så vil dette aspektet i individuelle samtaler være viktig, for det er der ungdom åpner seg opp og deler av seg selv. Da er det viktig at miljøterapeuten klarer å skape en trygg ramme der det oppleves trygt for ungdom å dele dette. Samtidig er det viktig at miljøterapeuten klarer å skape en profesjonell avstand, slik at fokuset blir på behovet til ungdommen og ikke på sine egne følelser og tanker. Dette kan bidra til at ungdommen er fokuspersonen i samtalen. Noe som kan tenkes kan være en suksessfaktor for oppmøte til individuelle samtaler.

2.1.2 Grunnstrukturen i det miljøterapeutiske

Den teoretiske strukturen innen miljøterapi omsettes til terapeutisk praksis gjennom ulike roller, som for eksempel miljøterapeutrollen. Miljøterapeuten må, i utøvelsen av sin rolle og gjennom reguleringene av tilgjengelighet, representere både områdemessige som tidsmessige grenser. Tydeliggjøring og ivaretagelse av strukturene gjennom sin rolle, for eksempel ved grensesetting, er noe miljøterapeutene gjør. Med dette betyr det at miljøterapeutrollen blir integrert i den miljøterapeutiske strukturen (Larsen, 2022, s. 98). Gjennom å opprettholde og tydeliggjøre disse strukturene ved rollen sin er miljøterapeutene med på å sikre at miljøterapien virker som den skal. Sagt med andre ord, rollen til miljøterapeuten blir en del av den overordnede strukturen i miljøterapi.

Miljøterapeuter representerer grunnstrukturen, og i møte med dårlige integrerte unge må de tåle aggresjon og angst uten å falle sammen. Dette er en forutsetning for at disse unge skal kunne få en faktisk mulighet til å arbeide med sine utfordringer (Larsen, 2022, s. 99). For miljøterapeutene er den miljøterapeutiske grunnstrukturen også viktig. Opprettholdelse og det å representere strukturen er et kontinuerlig arbeid for miljøterapeutene. Miljøterapeutene må fortsette å holde disse strukturene selv om unge med sine utfordringer i å møte og forholde seg til strukturene vil i perioder prøve å ødelegge dem. Hvis de ikke fortsetter med dette, vil de ta ifra de unge anledningene med endring, fra indre kaos til en bedre indre struktur (Ibid, s. 100). I møte med ungdommene kan dette bety at miljøterapeuten setter ei forventning til oppmøte på samtaler, at ungdommen setter av tid til samtalen selv om de kan synes det er utfordrende. Miljøterapeuten må fortsette å representere denne strukturen, selv om ungdommen utfordrer den. De må tåle ungdommens atferdsuttrykk, slik at de kan opprettholde et trygt og støttende miljø for ungdommen. Selve miljøterapien beskriver ikke spesifikke faglige modeller innenfor institusjoner, så i neste kapittelet skal jeg gå inn på fagmodellen Omsorg- og endringsmodellen som er en del av min studie.

2.2 Omsorg- og endringsmodellen

Flere barneverninstitusjoner i Norge jobber etter fagmodellert Omsorg- og endringsmodellen (OEM). Navnet Omsorg- og endringsmodellen beskriver essensen i hva metoden innebærer: «Å gi trygghet, omsorg og tilbakemeldinger om at ungdommen er gode nok i seg selv, og samtidig bidra til at de utvikler ferdigheter som kan danne positive endringer i deres liv» (Bufetat, 2019, s. 7).

Fagmodellen er utviklet av Bufetat region nord i et samarbeid mellom University of Washington og Rbup øst og sør. Den er bygget på prinsippene og modaliteter fra dialektisk atferdsterapi (DBT), og er tilpasset rammene og mulighetene til en barneverninstitusjon. Det er i stor grad hentet tilpasninger fra Integrated treatment model (ITM) utviklet av University of Washington og Juvenile rehabilitation Administration, Washington State. Tilpasningene tar hensyn til de juridiske og kulturelle forskjeller mellom USA og Norge (Bufetat, 2019, s. 10). DBT er hovedsakelig en prinsippstyrt behandlingsmetode med manualbaserte elementer som kombinerer valideringsterapi og kognitiv-atferdsorientert tilnærming. Studier viser at det har vist seg effektivt for å redusere komplekse emosjonelle og relasjonelle vansker hos ungdom, herunder også selvmordstanker, selvskading og depresjonssymptomer (Mehlum et al., 2014; Kothgassner et al., 2021; Espenes & Tørmoen, 2023, s. 54). I DBT er det et bærende element at deltakelse velges aktivt av den enkelte ungdommen, og sentralt i modellen er forpliktelse og egenformulerte behandlingsmål for den enkelte i fokus (Espenes & Tørmoen, 2023 s. 54). Modaliteter som er viktige i DBT er individuelle samtaler, konsultasjonsteam for terapeuter som jobber sammen om pasienten, individualterapi i individuelle samtaler, ferdighetsopplæring i gruppe, telefonkonsultasjon mellom timene, samt strukturering av miljøet rundt. Konsultasjonsteam og individuelle samtaler, som er ukentlig, sees på som vesentlig for å sikre lojalitet til behandlingskomponentene og øke ungdommenes motivasjon til å lære og benytte ferdigheter (Espenes & Tørmoen, 2023 s. 54).

OEM er særskilt utviklet for døgnbaserte institusjonsrammer hvor intervensjonene blir gitt av miljøterapeuter, noe som skiller seg fra DBT. Det er flere DBT-modaliteter som OEM er tilpasset for å kunne tilby, herunder ukentlige individuelle samtaler og ferdighetsgrupper (Espenes & Tørmoen, 2023 s. 55). Det er noen vesentlige forskjeller mellom DBT og OEM. Blant annet så kommer klientene frivillig til poliklinisk behandling i DBT, mens i OEM er det derimot andre som har bestemt at ungdommen skal flytte til barneverninstitusjonen og de vil få OEM som en del av tilbudet (Bufetat, 2019 s. 10). Dette vil kunne ha noe å si for

motivasjons- og forpliktelsesaspektet til et endringsarbeid, så der vil det være et ulikt utgangspunkt (Ibid). Videre i OEM legges ansvaret for å drive endringsarbeidet framover til miljøterapeutene, mens i DBT er det den individuelle terapeuten som gjøre det. I OEM deltar miljøterapeutene i miljøet som ungdommenes bor, mens i DBT er det avgrenset til terapitimer og klientene er i deres eget miljø (Ibid). Kristin Espenes, Pamela M. Waaler, Serap Keles, Siri Saugestad Helland, Henry Schmidt III, John Kjøbli & Anita J. Tørmoen (2022) har gjennomført en studie som heter «Implementing a Residential Dialectical Behavior Therapy Informed Treatment Model to Improve Adolescent Mental Health: Feasibility, Fidelity, and Acceptability» som omhandler å undersøke implementeringen og kliniske resultater av OEM for ungdom som bor på statlige barneverninstitusjoner. Denne forskningen sier at både ungdommer og miljøterapeuter rapporterer om moderate til høye nivåer av tilfredshet og allianse. Videre sier studien at den kan være krevende å tilegne seg metoden for miljøterapeuter, samt at den er gjennomførbar og akseptert (Espenes et al, 2022, s.132). I neste kapittel skal jeg redegjøre mer for de teoretiske hovedkomponentene til OEM.

2.2.1 De teoretiske pilarene i OEM

Det er fire teoretiske hovedkomponenter i OEM, som i DBT. De er læringsteori, dialektisk filosofi, zenbuddhistisk filosofi og kognitiv teori.

Læringsteori: Læring i læringspsykologi blir definert som «en relativ endring i opplevelse og atferd som følge av tidligere erfaringer» (Svartdal, 2022). Å lære å fortolke på nye mer hensiktsmessige måter, samt å handle på en bedre og andre måter enn tidligere har mennesker store muligheter for å lære. Innenfor læringsteori eller atferdsterapi i OEM er det fire elementer som er sentral; *systematisk arbeid* med å lære andre mer hensiktsmessige måter å reagere på, *systematisk forsterkning* som øker positiv og ønsket atferd, *utarbeide personlige mål* og lage plan for å oppnå målene, *kartlegge årsakssammenhenger* – situasjon, handling og konsekvenser med atferdskjedeanalyse³ (Bufetat, 2019, s. 12). Ut fra dette kan man si at oppmøte på individuelle samtaler er en atferd som blir formet av tidligere erfaringer og konsekvenser av denne atferden. Oppmøte på individuelle samtaler kan for ungdommen sees

---

³ Atferdskjedeanalyse (AKA) er et kartlegging- og analyseverktøy som brukes opp mot en helt konkret atferd, sammen med ungdommens. Utgangspunktet er at ungdommens eget perspektiv kommer fram. Det er sentralt for å se sammenhenger og å finne løsningsstrategier der problematferd kan oppstå, samt at ungdom og miljøterapeuter får en innsikt i hendelsesforløpet (Bufetat, 2019, s. 43).

som en atferd som er knyttet til konsekvenser. Hvis ungdom tidligere har opplevd belønning og forsterkning, samt hatt positive opplevelser, kan dette øke sannsynligheten for at ungdom ønsker å fortsette å møte. På samme måte som at hvis de opplever negative erfaringer eller ubehag, kan det minske sannsynligheten for at de møter. Læringsteori kan altså brukes som tilnærming for at ungdommer ønsker å møte på samtaler, der miljøterapeuter kan forsterke ønsket atferd.

Dialektisk filosofi: Et dialektisk rammeverk betrakter virkeligheten som dynamisk, kontinuerlig og helhetlig. I dette perspektivet er virkeligheten noe som er både hel og med motsetninger (Miller et al. 2007, s. 39). Dialektikk handler om å ta hensyn til og balansere ulike deler av virkeligheten, se at ulike sannheter sameksisterer, bruke ulike strategier og løsninger, tenke både/og istedenfor enten/eller (Mehlum og Tørmoen, 2014, s. 3). Linehan (1993, s. 30) sier at i atferdsterapi har dialektikk blitt brukt i to kontekster: den fundamentale naturen av virkelighet og overbevisende dialog og relasjoner. Dette er også en strategi som brukes av terapeuter for å effektivisere endringsarbeidet (Linehan, 1993, s. 31). Denne strategien preger alle aspekter av behandling i DBT, og er en del av terapeutens atferd (Linehan, 1991, s. 201). Dialektikken sier at det ikke bare en sannhet eller en løsning, men flere perspektiver som kan finnes samtidig. I sammenhengen med oppmøte på individuelle samtaler vil miljøterapeuten og ungdommen kunne ha forskjellige perspektiver, behov og mål. Det å kunne balansere disse perspektivene vil være viktig at miljøterapeuten kan. Dette vil innebære å validere og akseptere synspunktene og erfaringene til ungdommen. I tillegg til at man finner felles mål og løsninger sammen og arbeider mot det.

Zenbuddhistisk: Oppmerksomt nærvær, eller Mindfulness, en ikke-dømmende men beskrivende innstilling er hentet fra zenbuddhistisk filosofi. Mindfulness handler om å være så til stede her og nå at ikke grubling over fortiden og bekymringer over framtiden ikke gjør oss handlingslammet (Bufetat, 2019 s. 12). Denne filosofien kan være med på å skape ikke-dømmende og validerende miljø for ungdommen på institusjonen. Miljøterapeuter som bruker mindfulness kan være mer oppmerksom på ungdommens behov, følelser og reaksjoner som oppstår i øyeblikket. Å være ikke-dømmende i møte med ungdommen kan være med å skape en aksept og åpenhet i møte med ungdommen. I tillegg kan mindfulness gjøre miljøterapeuten bevisste på egne tanker og følelser, og bidra til at de er mer til stede i møte med ungdommen.

Kognitiv teori: kognitiv atferdsterapi er en teoretisk grunnstein i DBT. Samtidig skiller DBT, likeså OEM, seg fra tradisjonell kognitiv atferdsterapi da den vektlegger blant annet det

dialektiske perspektivet, arbeid med endrings- og programforstyrrende atferd, aksept og validering⁴, samt relasjon som et fundament for terapien (Bufetat, 2019 s. 12). I kognitiv terapi refereres mennesket til som en aktiv kunnskapssøker drevet av behovet for å skape mening og struktur i omgivelsene sine og i seg selv. Ulike uheldige omstendigheter rundt mennesker kan skape blant annet urealistiske og overdrevent negative måter å tolke og forstå verden på, både den indre og ytre. Det er på den måten ikke situasjoner eller hendelsene som er utfordringene, men måten de blir oppfattet på. I denne teorien er det følelser som blant annet sinne, skam, angst og skyldfølelse som kommer fra disse tolkningen og tankene om seg selv (Kåver & Nilsonne, 2017, s. 66). I sammenheng med dette kan kognitiv atferdsterapi i OEM være med på bevisstgjøring av ungdommens om hvordan påvirkningen av tanker og følelser kan ha på deres handlinger. Den kan også være med på å og å utforske ungdommens tankemønster og atferd. Den dialektiske måten miljøterapeuten møter ungdommen på, med å balansere aksept og endring, kan hjelpe ungdommen til å oppleve seg forstått og akseptert. I tillegg til at ungdom motiveres til å utforske nye måter å tenke på og nye atferdsmønstre.

2.2.2 Menneskesyn i OEM

I OEM står biososial teori sentralt for å forstå mennesker utvikling, psykiske og sosiale vansker. Det er en modell som baserer seg på forholdet mellom det ungdommene er født med (derfor bio-) og samspillet av miljøet det vokser opp i (derfor – sosial) (Kåver & Nilsonne, 2017, s. 47). Da spesielt ungdommer som er emosjonelle sårbare som vokser opp i et miljø som bidrar til at ungdommene opplever at det de føler, tenker eller gjør er feil. Ungdommen blir ikke bekreftet, støttet eller sett av omgivelsene, som igjen kan oppleves som straff eller avvisning og ungdommen kan sitte igjen med en opplevelse av å ikke mestre eller stole på egne følelser (Bufetat, 2019, s. 17). Å leve over tid i et slikt miljø hemmer ungdommens mulighet til å tolke sosiale situasjoner, og fordi følelsene deres blir oversett eller bortforklart får de heller ikke veiledning og hjelp til å regulere følelsene på en hensiktsmessig måte. Et slikt oppvekstmiljø, i tillegg til emosjonell sårbarhet fører til en vedvarende svikt i regulering av emosjoner. Barnet er mindre beskyttet mot traumatiske opplevelser i et slikt miljø, og de krenkelsene som ungdommen blir utsatt for kan sammen med skremmende opplevelser skape

---

⁴ Validering er i OEM er en terapeutisk strategi for å anerkjenne ungdommens historie og forsøk på mestring. Formålet er å gi aksept for ungdommens følelser, tanker og handlinger, og brukes for å unngå et for ensidig fokus på endring (Presteng, 2020, s. 207).

traumer. En slik måte å forstå ungdommene er med på å skape empati og forståelse (Bufetat, 2019, s. 20-22).

For miljøterapeuten vil dette være en måte å forstå ungdommen, gjennom utviklingen og utfordringene deres. Miljøterapeuter som er oppmerksomme og forstår hvordan ungdommen opplever seg selv og sine følelser, kan denne oppfatningen være et hjelpemiddel for hvordan de skal møte ungdommen. Hvordan ungdommene blir møtt av miljøterapeuten kan bli viktig sett opp mot å møte på individuelle samtaler. Hvis ungdommen opplever seg avvist, ikke forstått eller ikke sett så kan dette gjøre at ungdommen får lite motivasjon til å møte til individuelle samtaler. Opplever ungdommen derimot et miljø der de blir validert, akseptert og forstått kan ungdommens motivasjon til å møte øke. Så ved å forstå betydningen av biososial teori, samtidig som man skaper et miljø preget av validering, aksept og støtte kan være med på å øke motivasjon til ungdommen.

I tillegg har OEM noen grunnleggende antakelser om alle mennesker som resten av modellen bygger på. Antakelser i OEM:

- Ungdommer gjør så godt de kan
- Ungdommer ønsker å bli bedre
- Ungdommer trenger å gjøre ting bedre, prøve hardere og være motivert for å endre seg
- Ungdommer er kanskje ikke skyld i alle problemene sine selv, og de må likevel løse problemene sine
- Livet til ungdom som skader seg og til familien dere er smertefullt slik det er nå
- All atferd (hendelser, tanker og følelser) har en årsak, selv om vi ikke vet hva disse årsakene er
- Ungdom og familier må lære seg (og øve på) nye måter å gjøre ting på i ulike situasjoner (hjemme, skole, arbeid)
- Det finnes ingen absolutt sannhet
- Ungdom og deres familier kan aldri «stryke» i OEM (Bufetat, 2019, s. 9)

Denne forståelsen og antakelser har miljøterapeutene med seg i møte med ungdommene på institusjonen, og også inn i de individuelle samtaler. I neste kapittel går jeg mer inn på hva individuelle samtaler er i en OEM-sammenheng.

2.2.3 Individuelle samtaler i OEM

I OEM gjennomføre ungdom individuelle samtaler ukentlig sammen med hovedkontakt. Hovedkontakten er den primære kontaktpersonen til ungdommen på institusjonen, og har ansvaret for mye av gjennomføringen og oppfølgingen rundt ungdommen (Bufdir, 2023, s. 12).

Funksjonen til individuelle samtaler er å skape og vedlikeholde motivasjon og forpliktelse til endring hos ungdom. I samtalene defineres målene til ungdommen, det identifiseres hva som hindrer i å nå målene (fokusatferd) og det blir satt ei prioritering om hva som skal jobbes med. Samtalen følger en fast struktur som sikrer systematisk arbeid med fokusatferd og læring av ferdigheter. Selv om strukturen er fast vil innholdet i samtalen vil kunne variere fra gang til gang, og tilpasses ungdommens individuelle behov og utfordringer (Bufetat, 2019, s. 69). Opp mot oppmøte på individuelle samtaler vil denne tilnærmingen vil kunne legge til rette for helhetlig og skreddersydd tilnærming til den enkelte ungdommens endring og utvikling.

Ungdommer kan kjenne på bekymringer og grue seg til å møte på individuelle samtaler. Bekymringene kan være at de frykter at de skal bli straffet for dårlig atferd eller blir tvunget til å snakke om smertefulle hendelser, noe som de tror vil få dem til å føle seg verre. De kan også tro at problemene deres ikke kan løses, og spesielt ikke av voksne som de nesten ikke kjenner (Miller et al.,2007, s. 151). Det vil derfor være miljøterapeutens oppgave å skape motivasjon, redusere uhensiktsmessig atferd, øke hensiktsmessig atferd og generalisere denne atferden (Ibid). Den dialektiske filosofien som var beskrevet i tidligere kapittel vil være viktig i de individuelle samtaler. Dette vil kunne komme fram ved at miljøterapeuten åpner opp for nye perspektiver og mulige løsninger på utfordringene til ungdommen ved å utfordre ungdommens svart/hvitt- tankegang. Miljøterapeuten vil lære ungdommen å tenke både/og istedenfor enten/eller. Gjennom samtalene kan miljøterapeuten skape en trygt og støttende arena der ungdom opplever seg forstått, sett og hørt. De dialektiske strategiene kan miljøterapeuten bruke for å utfordre negative tanker og atferdsmønstre, samtidig som de validerer ungdommens opplevelse og følelser.

Hvor de individuelle samtalene foregår kan variere fra ungdom til ungdom. I OEM, som i DBT, er prinsippet at man ikke skal unngå forandringer, men heller tillate naturlige forandringer. Prinsippet poengterer viktigheten av å være åpen for naturlige endringer som skjer over tid, både i ungdommens og terapeutens liv. Virkeligheten er dynamisk, og både

terapeut og ungdom går gjennom forandringer og utvikling. Terapien kan gjøres på ulike tidspunkter og steder (Kåver & Nilsonne, 2017, s. 108). Oppmøte på individuelle samtaler kan sees som en del av prosessen som er dynamisk, da både miljøterapeut og ungdom hele tiden tilpasser seg utvikling og endring. Dette kan innebære hvor samtalen utføres, hva som er fokus i samtalen og hvilken tilnærming ungdom har behov for, ut fra behovene til ungdom og miljøterapeuten. For å skape denne motivasjonen og forpliktelse hos ungdom til endringsarbeidet er det forskjellige strategier som kan benyttes, og i neste kapittel skal jeg gå mer inn på det.

2.2.4 Forpliktelse og motiveringsstrategier

For å motivere ungdom til å jobbe med sitt eget endringsarbeid, har OEM sju forpliktelse- og motiveringsstrategier. Dette er for å blant annet forplikte ungdom til å møte til individuelle samtaler. Det er ikke en uttømmende liste, men det er strategier som fungerer (Bufetat, 2019, s. 35).

Kort fortalt er strategiene:

- *Oppmuntring*, som omhandler å skape og gi håp til ungdommen. Miljøterapeutene gir håp om at ting blir bedre, og forsterker hvert steg som ungdommen tar, heier på dem og tydelig formidler at de har tro på ungdommen hvis den legger ned nødvendig innsats.
- *For-og-imot*, handler om å lage en liste over fordeler og ulemper med å delta og ikke delta på endringsarbeidet. Målet er at miljøterapeuten skal kunne forstå hvorfor ungdom håndterer problemene sine slik den gjør i dag.
- *Fot i døra/døra i ansiktet*, er som en salgsteknikk. Å sette foten i døra skaper vi en liten forpliktelse, og så bygger terapeuten på den forpliktelsen for å skape en liten forpliktelse. Med døra i ansiktet ber miljøterapeuten om mer enn forventet og er fornøyd med at det blir en liten forpliktelse. Gjennom å variere mellom disse så bygges det en forpliktelse til deltakelse.
- *Knytte innsats til tidligere forpliktelse og mål*, som i navnet tilsier så minner vi ungdom på om tidligere forpliktelse og mål, og forsøker å få en re- forpliktelse.
- *Frihet til å velge, fravær av valg*, vise at ungdom har et valg til å delta i endringsarbeidet, og ingen kan tvinge dem. På den andre siden vide dem hva konsekvensen for å ikke delta er.

- *Djevelens advokat*: Miljøterapeuten gir argumenter til ungdom som motsier deres mål, på den måten kan ungdom argumentere selv for hvorfor de skal fortsette. Sist er det
- *Prinsipper for shaping*: å gi umiddelbare positive tilbakemeldinger som forsterker den minste forpliktelsen som ungdom har (Bufetat, 2019, s. 35-36).

I neste kapittel skal vi gå inn på struktur som OEM har for å støtte og veiledning til miljøterapeuten som jobber etter modellen.

2.2.5 Konsultasjonsteam i OEM

Konsultasjonsteam er en struktur som er ukentlig på institusjoner som jobber etter OEM, og er en fundamental drivkraft for å drifte faglig etter modellen. I OEM erkjennes det at å jobbe med ungdommer som har komplekse behov og store atferdsuttrykk er utfordrende. Derfor skal konsultasjonsteam sikre terapeutisk støtte, lojalitet til OEM og prinsippene som ligger til grunn for å jobbe med OEM. Formålet med konsultasjonsteam er å øke motivasjon til terapeuten og øke terapeutens evne til å benytte OEM i møte med ungdom. Videre sies det i OEM: *OEM er et samfunn av terapeuter som behandler et samfunn av ungdommer, og derfor er alle ansvarlige for alle ungdommene som er en del av OEM*. Det som er hovedfokuset i denne strukturen, er i liten grad ungdommens endringsarbeid, men i større grad hvordan miljøterapeuten skal jobbe med ungdom for å være effektiv i modellen (Bufetat, 2019, s. 97).

Det er to deler i et konsultasjonsteam, del 1 handler om opplæring. Miljøterapeutene får opplæring i selve modellen, det kan være blant annet opplæring i de forskjellige modalitetene som for eksempel individuelle samtaler. Del to handler om terapi for terapeuten (Presteng, 2020, s. 213). Hovedfokuset i denne delen er i stor grad hvordan miljøterapeuten skal jobbe med ungdom for å være effektiv i modellen, og i liten grad ungdommens endringsarbeid (Bufetat, 2019, s. 97). Ved at miljøterapeutene får opplæring i modellen kan bety at de får mer kompetanse i utførelsen av modellen, samt at det kan gi terapeuten mer støtte. Dette kan medføre at miljøterapeutens motivasjon og evne til å håndtere ungdommenes kompleksitet i behov og atferdsuttrykk øker. Konsultasjonsteam kan bidra til å skape et mer støttende og effektivt miljø for ungdommen, som igjen kan øke deres motivasjon til å møte til samtaler. Dette kan sees på som en viktig ressurs for å støtte miljøterapeuten og arbeidet som de gjør sammen med ungdommen, noe som kan påvirke oppmøte til individuelle samtaler indirekte. I neste kapittel skal jeg gå inn på tillit og relasjon, som kan være en medvirkende årsak til at ungdommene samarbeider med miljøterapeutene og derfor møter på individuelle samtaler.

2.3 Tillit og Relasjon

Evnene til terapeutene i å skape og opprettholde relasjonen med ungdommene er helt sentralt på institusjon (Presteng, 2020, s. 202). Kapitlene her vil beskrive tillit og relasjon.

2.3.1 Tillit

Før terapiarbeidet kan begynne, må det skapes et innledende bånd mellom terapeut og pasient (Wampold, 2015, s. 270). E. Bordin (1979; Wampold, 2015, s. 270) uttalte at «some basic level of trust surely marks all varieties of therapeutic relationships, but when attention is directed toward the more protected recesses of inner experience, deeper bonds of trust and attachment are required and developed». Med andre ord, slik jeg forstå det, sier han at tillit er viktig i terapi, og når man går dypere inn i tanker og følelser, trengs det enda mer tillit og bånd mellom terapeut og klient. Ut fra dette kan man si at når miljøterapeuten ønsker oppmøte og har individuelle samtaler med ungdommer, er tillit sentralt. Tillit kan da sies er grunnleggende for at den individuelle samtalen i det hele tatt skal finne sted. Samtidig som ungdommen deler mer dypgående følelser og tanker, blir behovet større for en enda sterkere tillit og nært bånd mellom miljøterapeuten og ungdommen. Dette båndet kan sies er viktig for at ungdom skal oppleve seg ivaretatt og trygg når de åpner seg om det som er viktig for dem.

I alle relasjoner er tillit grunnlaget, og i en positiv relasjon er den bærebjelken. Tillit er en følelse som utvikler seg gjennom mellommenneskelige erfaringer, og den styrkes gjennom gjentatte handlinger som skaper tillit. De fleste av oss kjenner verdien av begrepet, men det er vanskelig å forklare med ord (Spurkeland, 2020, s. 37). Tillit er noe den enkelte opplever, og det er ikke bestandig at det er et likeverdig forhold. Begge parter i en relasjon må oppleve omtrent lik tillit for at en relasjon kan sees på som god. Tillit kan svinge i en relasjon, og den trenger næring, bekreftelse og den må vedlikeholdes for å kunne overleve (Ibid, 2020, s. 38). Den er en følelse som ikke lar seg lett reparere Det er forskjellige styrker av tillit i forskjellige relasjoner, også innenfor samme relasjon. Der de på den ene siden kan ha høy tillit, som fagfolk kan ha høy faglig tillit til hverandre, mens på andre sider ødelegges tilliten (Ibid, 2020, s. 39). I sammenheng med dette vil tillit kunne være med å danne grunnlaget for en positiv relasjon mellom miljøterapeut og ungdom. Tillitten vil utvikle seg gradvis gjennom samspillet dem imellom, og styrkes ved repeterende positive opplevelser og pålitelige handlinger. For en miljøterapeut vil det være viktig å erkjenne at tillitsforholdet til ungdommen ikke vil være like balansert, og begge parter må oppleve en grad av tillit for at relasjonen skal være god.

Motsetningen til tillit er mistillit, og den oppstår som en følelsesmessig reaksjon på uventet negativ atferd. Den øker ved handlinger som gjentatte ganger forsterker det negative (Spurkeland, 2020, s. 50). Tillitsbrudd er utfordrende, og av og til umulig å komme over. Det kommer an på alvorlighetsgraden i tillitsbruddet (Spurkeland, 2020, s. 56) Ut fra dette forstår jeg at mistillit og tillitsbrudd mellom ungdom og miljøterapeut vil kunne være utfordrende å reparere. Det vil kunne være forskjellige virkninger for miljøterapeuten og ungdom hvis det oppleves mistillit eller tillitsbrudd mellom dem. For ungdom kan det føre til en opplevelse av manglende motivasjon og utrygghet opp mot miljøterapeuten. Dette igjen vil kunne medføre at de ikke ønsker å åpne seg eller å samarbeide videre. Ungdom kan også prøve å finne støtte andre plasser, eller avvise miljøterapeuten. For miljøterapeuten kan det også føre til manglende motivasjon, effektivitet og usikkerhet. Dette kan igjen føre til at det påvirker miljøterapeutens evne til å gi hjelp eller støtte.

2.3.2 Relasjon

I all terapi står relasjonen mellom terapeut og klient altså sentralt, dette gjelder også i miljøterapeutisk arbeid. Praksisen i det miljøterapeutiske er koblet sammen med det rasjonelle perspektivet (Kvaran & Holm, 2013; Landmark & Olkowska, 2016a; Larsen, 2018; Lillevik, 2020, s. 113). Grunnleggende elementer opp mot dette, og som kan beskrives som en relasjonell prosess, er samvær og samhandling (Lillevik, 2020, s. 113). Det er et subjektivt element i en relasjon, og gjensidigheten mellom to mennesker vil være viktig. Relasjoner defineres av partenes subjektive opplevelse av det som finner sted mellom dem (Haugsgjerd et al., 2009; Løvlie Schibbye, 2009; Landmark & Stokvold, 2016, s. 71). Uten en god relasjon er det utenkelig at man skal lykkes, og relasjonen mellom klient og terapeut er vesentlig i all terapi (Lillevik, 2020, s. 113). Landmark og Stokvold (2016, s. 71) beskriver relasjonen mellom terapeut og klient som en profesjonell relasjon. Denne relasjonen defineres og fastsettes med det terapeuten har med seg inn i arbeidet i stor grad, samt hvordan relasjonen oppleves av klienten (Landmark & Stokvold, 2016, s. 72). Å ha et godt forhold til ungdommen eller å bli likt kan være sider som for noen betyr å jobbe relasjonelt, for andre kan det være å legge til rette eller å by på forskjellige sider av seg selv i relasjon til den andre (Sæthre, 2016; Lillevik, 2020, s. 114). En relasjon kan gradvis utvikles gjennom samhandling hvor det skapes tillit og trygghet gjennom et fellesskap. Samhandling sees i denne sammenhengen som ikke bare et begrep som innebærer aktiviteter, men som et relasjonelt begrep. Det bygges et felles erfaringsgrunnlag gjennom samhandlinger med hverandre og sosiale relasjoner (Lillevik, 2020, s. 113).

For å forstå den profesjonelle relasjonen har Landmark og Stokvold (2016, s. 72) basert beskrivelsene sine på den på Carl Rogers sine ideer, elementene er empati, ekthet, kongruens og bevissthet om følelser. Her kommer en kort beskrivelse av de forskjellige elementene. *Empati* handler om at terapeuten skal kunne oppleve og forstå andres smerte uten at det blir overveldende eller tar over terapeutens egne følelser (Rogers; Haugsgjerd et al., 2009; Landmark & Stokvold, 2016, s. 72). Betydning av dette er at terapeuten må være bevisst sine egne følelser for å kunne støtte den andre. Miljøterapeuter trenger å kjenne til begrepet empati for at ungdommen skal kunne oppleve seg forstått og møtt (Landmark& Stokvold, 2016, s. 72-73). I møte med ungdoms individuelle behov og erfaringer trenger miljøterapeuten også å kunne utvikle seg, slik at møtet kan være til nytte for begge som en terapeutisk ressurs. Haugsgjerd et al. (2009; Landmark& Stokvold, 2016, s. 73) sier at miljøterapeuten må selv være motivert til å forstå, uten å dømme eller styre andre for at relasjoner skal kunne bli ivaretatt.

Ekthet omhandler å være åpen for alle følelser i seg som gjelder klienten (Rogers; Haugsgjerd et al., 2009; Landmark & Stokvold, 2016, s. 73). Videre at terapeuten søker å ha en interesse i klientens liv som er nær og varm, samt tillate seg å kjenne på varmen i relasjonen og derfor kan fremstå som mer personlig. Opplevelsen som terapeuten har er også subjektive, og terapeuten har sin egen indre verden med egne opplevelser (Landmark& Stokvold, 2016, s. 73). Anerkjennelse er et begrep som kan relatere til ekthet (Schibbyes, 2009; Landmark& Stokvold, 2016, s. 73). Anerkjennelse er en klinisk holdning som gjenspeiles gjennom terapeutens måte å forholde seg til klienten på. En slik holdning kan være en del av ektheten til terapeuten. Det vil blant annet handler om å være bevisst sine egne og klientens følelser på en måte som framstår som trygt og ekte. Ekthet og oppriktighet står ikke i motsetning til å jobbe faglig i og med relasjoner (Landmark& Stokvold, 2016, s. 73).

Kongruens innebærer ifølge Rogers (Haugsgjerd et al., 2009; Landmark & Stokvold, 2016, s. 75) at det er et samsvar mellom følelsen og atferden til terapeuten, med andre ord samsvar mellom handlingene og ordene til terapeutene. Terapeuter som er beviste denne samstemtheten kan påvirke sin egen utvikling og endring, noe som igjen kan påvirke utviklingen og endringen til klienten. Ord er også med å danne relasjoner, så et bevisst bruk av språket og valg av ord kan være viktig (Landmark & Stokvold, 2016, s. 75). Samtidig må handlingene i relasjonen også være gjennomtenkte, ikke tilfeldige og faglig begrunnet (Nerdrum, 1997: Landmark & Stokvold, 2016, s. 75).

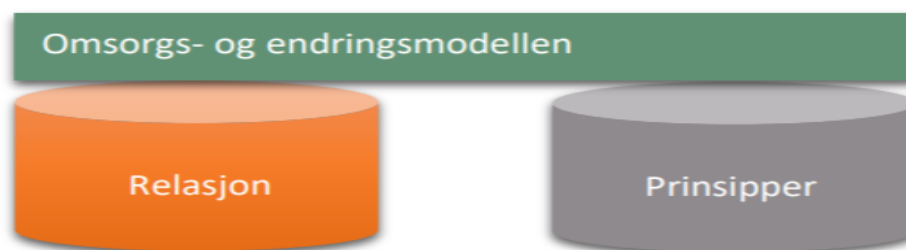
Bevissthet om følelser dreier seg om å bruke de samme ordene som ungdommen bruker, og med det bekrefte ungdommen ved å gi barnets følelser og ord tilbake til ungdommen. På denne måten kan terapeuten hjelpe ungdommen til å erkjenne, akseptere og romme sine egne følelser. Dette krever at terapeutene forstår og har innsikt sine egne prosesser og følelser (Haugsgjerd et al., 2009; Landmark & Stokvold, 2016, s. 72).

Hovedårsaken til at det er variasjon i behandlingsresultater kan forstås ut fra relasjonelle årsaker viser en del forskning, samt at gode resultater avhenger av den enkelte terapeut (Lillevik, 2020 s. 113). Det framheves derfor at framfor teori, teknikk og metodevalg er kvaliteten på relasjon viktigere (Duncan, 2012; Luborsky et al., 1985; Skau, 2015; Norcross, 2002; Lillevik, 2020 s. 113). Derfor kan vi se at det vil være avgjørende for miljøterapiens bidrag inn i barnets utvikling, kvaliteten på relasjonen mellom ungdom og miljøterapeut (Lillevik, 2020 s.113). Larsen (2022, s. 41) sier at å bygge relasjon med ungdommer som er fragmenterte og dårlig integrerte kan være krevende og utfordrende. Forståelsen av den unges relasjonshistorie vil være vesentlig i vurderingen av hva barnet vil ha behov for (Larsen, 2022, s. 41). På en barneverninstusjon vil det da kunne bety at det vil være miljøterapeuten sitt ansvar å opprette en relasjon og bevare den. I lys av dette vil det derfor være viktig at miljøterapeutene legger vekt på å bygge og opprettholde støttende relasjoner med ungdom for at miljøterapien skal være effektiv. Det vil si at å lytte, vise respekt og tilpasse tilnærmingen til ungdommens individuelle behov vil være betydningsfullt. Signe Hjelen Stige, Ingrid Eik, Hanne Weie Oddli & Christian Moltu (2021) sin studie «Negotiating system requirements to secure client engagement – therapist strategies in adolescent psychotherapy initiated by others», har forsket på å finne gode måter å engasjere ungdommer i behandling og forstå mer av hva terapeuter gjør for å oppnå denne oppgaven. Studien viser at terapeuter ønsker å forstå ungdommen side bedre. Terapeuter endrer derfor målene i behandlingen og teknikker for å etablere nok felles grunn, slik at det gir muligheter for at både ungdom og terapeuten finner at behandlingen er verdt det. Rapporten beskriver også at andre terapeuter innenfor samme behandlingsteam beskrev forskjeller i atferden til terapeutene (Stige et al., 2021, s.1).

For at barn skal fortelle om sine ønsker og behov trenger de å oppleve seg trygge (Fargas-Malert et al., 2010; Horwath et al., 2012; Kvello, 2022 s. 34). Å engasjere barna og skape trygge rammer for samtalene er et ansvar som tilhører de profesjonelle (Križ & Roundtree-Swain, 2017; Kvello, 2022 s. 34). Individuelle samtaler er rammer som er laget innenfor omsorg- og endringsmodellen for at ungdommer skal kunne jobbe med sitt endringsarbeid. Det krever mye arbeid og forpliktelse fra ungdommen å jobbe med endring (Presteng, 2020, s.

209), og før miljøterapeuter begynner med endringsarbeidet jobber de med relasjonen og tryggheten til ungdommen. Ungdom skal kunne ha en egen arena hvor de opplever støtte, å bli forstått og lyttet til. Når ungdom opplever dette, kan det være en større sjanse for at ungdom vil møte på individuelle samtaler.

OEM beskriver også viktigheten av relasjoner i utførelsen av modellen. Det blir beskrevet som at OEM står på to likevektige pilarer. På den ene pilaren er det god terapeutisk relasjon og på den andre pilaren er det prinsipper for å bidra til sunn utvikling og endring. Prinsipper menes her dialektikken mellom akseptering den ene siden og endring på den andre siden (Bufetat, 2019, s. 7-8). Det kan settes opp som i denne modellen:

Figur 2-1, OEM, terapeutisk relasjon og prinsipper

(Bufetat, 2019, s. 8).

En faktor for å få relasjoner og oppleve tillit vil for ungdommen kan være å oppleves av medvirkning. I neste kapittel vil det bli gjort rede for medvirkning og hvilke betydning det vil kunne ha for ungdommen, samt samarbeidet mellom ungdom og miljøterapeut.

2.4 Medvirkning

Medvirkning er et begrep som blir brukt og som flere kan bruke uten at man er bevisst hva det betyr og innebærer. Det kan også være ulikt hva den enkelte legger i begrepet. Lovverket er tydelig på at det er en rettighet, men så er det også rom for skjønn. Det vil være opp til de ansatte å legge til rette for den enkelte ungdommen (Paulsen, 2022, s.49). På en barneverninstusjon kan man på en måte si at det vil være flere nivåer som omhandler for ungdommen å ha medvirkning. På det ene nivået handler det om å for eksempel få medvirke i sin egen sak, delta i møter angående saken sin, ha meninger om hvor man ønsker å bo, hva

som skal være de langsiktige målene og lignende. På andre nivåer så vil det å kunne medvirke handle om hvordan ungdom ønsker å for eksempel bli møtt av miljøterapeutene på jobb hvis de har en utfordrende dag, hva de ønsker til middag, samt hvordan de ønsker å ha samtaler eller annen tilrettelegging for å møte til for eksempel individuelle samtaler. Videre skal jeg redegjøre for medvirkning og meningsdannelse.

Føringer for barns medvirkning i Norge har spesielt det siste tiåret blitt forsterket gjennom blant annet barnekonvensjonen, lovverk og saksbehandlingsregler (Kvello, 2022 s. 45). Det har vært lovfestet i mange år at unge har rett til medvirkning, og det er bred enighet om at medvirkning er bra og viktig (Paulsen, 2022 s. 15). Barnevernloven av 2021 vektlegger at barnet skal medvirke i de saker som angår dem. Videre at i den grad det er mulig og hensiktsmessig ut fra alder og modenhet, skal barnet ha mulighet til å delta i saker som påvirker deres situasjon. Den fremhever også at det er viktig at det skal tas hensyn til synspunktene og ønskene til barnet, samt at det må vurderes opp mot alder og modenhet (Barnevernsloven, 2021, §1-4). Det er fagpersoner som må sikre at prinsippet om medvirkning realiseres i praksis (Kvello, 2022 s. 45).

De siste årene har barns medvirkning fått stor oppmerksomhet, noe som henger sammen med at barnets rett til medvirkning er blitt styrket. Anerkjennelse og forståelse for betydningen medvirkning kan ha for følelsen av autonomi, selvfølelse og kontroll har også vokst frem (Paulsen, 2022 s. 13). Medvirkning er en grunnleggende rettighet som barn og familier har, og det er ei forutsetning for å gi god omsorg og hjelp som virker. Medvirkning som er god kan gir barnet økt trygghet og kontroll over sin egen situasjon. I motsatt tilfelle kan svikt føre til at barn får tiltak som er feil for dem. Selv om det har vært mye innsats og oppmerksomhet i flere år, viser flere rapporter og tilsyn at mange barn i barnevernet har det vedvart at barns medvirkning ikke blir gjort på en god og trygg nok måte (NOU 2023: 24, s. 44). Det at barna ikke blir snakket med, at de ikke blir snakket med om det som er viktig eller synspunktene deres ikke blir tatt med i de barnevernfaglige vurderingene er utfordringer rundt relatert til medvirkning (Havnen et al., 2020; Helsetilsynet, 2019b; Kojan & Storhaug, 2021; Riksrevisjonen, 2022; NOU 2023: 24, s. 44). En forutsetning for medvirkning er at barns snakkes med (Paulsen, 2022 s. 28). Medvirkning har positive innvirkninger for dem som medvirker, og det er flere forskere som uttrykker at det er indre positive konsekvenser (Brumelaar et al., 2017; Paulsen, 2022 s. 42). Ungdom har uttalt at når de har fått medvirke i beslutninger som omhandler eget liv, så har de følt seg inkludert, verdsatt, anerkjent og at det kan styrke selvtilliten deres (Thomas, 2002; Horwath et al., 2012; Bessel, 2011; Paulsen,

2022 s. 42). For å kunne ta gode beslutninger er barnets egne meninger og tanker er viktig informasjon, da barn kan tenke annerledes om sine egne behov, situasjon og prioriteringer enn voksne. Det å legge til rette for meningsytring og meningsdannelse vil avgjøre om deltakelse blir et gode for barnet eller ikke (Strandbu, 2011, s. 45).

Hart (1992; Hansen & Gerds-Andresen, 2023 s. 263) og Shiers (2001; Hansen & Gerds-Andresen, 2023, s 263) har modeller for forståelse av barns medvirkning. Begge modellene tar fram begrepet om deltakelse som et partnerskap. De understreker at den viktigste forskjellen mellom barnets deltakelse og tokenisme er den reelle muligheten til å ha innflytelse (Hansen & Gerds-Andresen, 2023, s 263). Det er forskjell mellom å være til stede og det å ha innflytelse (Vis, 2015; Lansdown, 2010; Paulsen, 2016; Paulsen, 2022, s. 61). Dette knyttes ofte opp til henholdsvis *consultative* (konsulterende) og *collaborative participation* (samarbeidende medvirkning). Consultative participation handler om at barnet får muligheten til å uttale seg om sine synspunkter og ønsker. Det barnet sier blir registrert, mens det i realiteten er lite eller ingen innvirkning på beslutninger som tas. Collaborative participation handler om at barnets har innflytelse på beslutninger som tas, og dens meninger og ønsker hensyntas. Det er i større grad et partnerskap mellom voksne og barn. Det er viktig å ta med at selv om barnet har medbestemmelse, så betyr det ikke at barnet bestandig får bestemme, men at meningene og ønskene vektlegges når beslutninger tas (Paulsen, 2022, s. 61). Å bli møtt med respekt, bli lyttet til og tatt med i vurderinger oppleves av barnet som positivt, selv om resultatet blir noe annet enn det barnet ønsker. Så lenge barnet har fått være med i en prosess hvor de har en opplevelse av å få informasjon, bli hørt, lyttet til og at deres meninger er vektlagt så kan det være en positiv opplevelse for barnet selv om de ikke får gjennomslag for sine ønsker (Paulsen, 2022, s. 61).

Strandbu (2011, s. 85) sier at det kan være flere barrierer for barns deltakelse. Dette kan blant annet være de voksnes frykt for å påføre barn belastninger, faglig utrygghet og manglende kompetanse, lite tid og ressurser, samt svakheter når det kommer til organisatoriske forhold (Strandbu, 2010b; Vis, 2004; Vis et al., 2010; Strandbu, 2011, s. 85). Å delta på individuelle samtaler vil være en arena hvor ungdommene kan være med å medvirke og der det også blir tilrettelagt for informasjon. For at ungdommene skal ha mulighet til dette så må ungdommene først møte til samtaler.

Deltaker i en beslutningsprosess er noe som krever en prosess i resonnering hvor man lærer å vurdere ulike alternativer. Man skal kunne se mulige konsekvenser av ulike alternativer, og

vurdere hva som kan være fordeler og ulemper ved de ulike alternativene. I medvirkningsprosesser kan man lære seg å reflektere og si sin mening (Paulsen, 2022 s. 43). Det vil i neste kapittel bli redegjort for meningsdannelse og hvordan det kan oppstå.

2.4.1 Meningsfull sammenheng

Hvordan vi som menneske forstår og skaper meninger er en vesentlig side ved vår evne til kommunikasjon. Barn stiller ofte spørsmål, da det er mye det ikke har forstått og oppdaget (Strandbu, 2011, s. 113). Det er karakteristisk for mennesket å stille spørsmål, og gjennom å stille spørsmål reflektere over erfaringene sine og også om seg selv (Skjervheim, 2002, i Strandbu, 2011, s. 113). På en institusjon vil det være miljøterapeutene som er ansvarlig for å tilrettelegge slik at ungdommene kan utforske og forstå sine egne meninger og opplevelser. En arena for dette vil kunne være i en individuell samtale.

For å kunne ha meninger om noe fordrer at man har en bevissthet om sitt eget ståsted og sin egen situasjon. I samhandlingen mellom barnet og barnets nærmeste skjer meningsdannelse (Strandbu, 2011, s. 113). Grunnprinsippet i Georg Herbert Meads teori er å kunne ta den andres perspektiv for så å se seg selv derfra (Mead, 1934, i Strandbu, 2011, s. 113). Noe som betyr at når vi kommuniserer med andre og forsøker å forstå deres synspunkter, følelser og erfaringer, så må vi også reflektere over våre egne tanker og opplevelser fra den andres ståsted (Strandbu, 2011, s.114). Dette vil kunne bety at miljøterapeuten må kunne lytte og forstå følelsene og synspunktene til ungdommen, samtidig som de oppfordrer ungdom til refleksjon over tanker og opplevelser dem har. Individuelle samtaler er en arena med avsatt tid, der ungdom i samarbeid med miljøterapeuten vil kunne jobbe med seg selv og forståelsen av seg selv. I denne samhandlingen med miljøterapeuter vil ungdom få mulighet til å kunne utvikle sine egne meninger og ståsted, de vi kunne forstå og utforske sine egne opplevelser og meninger.

Mead har fått kritikk for at han ikke har tatt høyde for relasjoner som ikke er jevnbyrdige og der makt er involvert (Bråten 1989, i Strandbu, 2011, s. 114). Et eksempel vil være maktforskjeller mellom miljøterapeut og ungdom på institusjonen der interaksjonen vil være preget av dette. I individuelle samtaler er det derfor viktig at miljøterapeuten er bevisst og mindfull på maktforskjellene som er mellom dem og ungdommene de jobber med. Det vil si at miljøterapeuten må være oppmerksom på sin egen posisjon og hvordan det kan påvirke samspillet. I tillegg må de prøve å skape en samhandling som er preget av respekt og forståelse, slik at dynamikken mellom dem og ungdom blir preget av forståelse og respekt. På

den måten vil rammene ligge til rette for at ungdom vil kunne skape sine egne meninger, og at de opplever nytte av individuelle samtale. Opplever ungdommen nytte av individuelle samtaler kan det være en motivasjonsskapende for å møte til samtalen.

I det kommende kapittelet skal jeg beskrive metode og metodevalget jeg har tatt for min studie.

3 Metode

Veien til målet, er den opprinnelig betydning av ordet metode. Så det første man må vite er hva målet er, slik at man kan finne eller vise vei til målet (Kvale & Brinkmann, 2015, s.140). I vitenskapelig virksomhet er en grunnleggende regel at forskningsmetoden må tilpasses de problemstillingene som skal belyses og de fenomener som skal undersøkes og primært er målet å utvide vår erkjennelse ved å etablere ny kunnskap (Thornquist 2021, s. 7). Jeg har identifisert mitt mål, som er å forstå miljøterapeutenes erfaringer om suksesskriterier for ungdommens oppmøte på individuelle samtaler. For å kunne belyse denne problemstillingen og forstå de relevante fenomenene har jeg valgt en kvalitativ tilnærming som gir meg mulighet for innsikt i informantenes erfaringer, opplevelser og synspunkter. Videre i dette kapitlet vil jeg beskrive den vitenskapelige forankringen, og den kvalitative tilnærmingen, før jeg går videre til forskningsprosessen.

3.1 Vitenskapsteoretisk forankring

Vitenskapsteori handler om teoretisk refleksjon over vitenskap og kunnskap. Forståelsen som forskeren danner gjennom forskningsprosessen, er det den vitenskapelige fortolkningsrammen som gir grunnlaget for. Fortolkning har en betydelig betydning innenfor kvalitative metoder, og kvalitative tilnærminger kan sammenkobles med teorier som er fortolkende som blant annet fenomenologi og hermeneutikk (Thagaard, 2009, s. 14). Jeg har i min studie, som tidligere beskrevet, valgt en kvalitativ tilnærming. Dette er et valg som vil la meg forske i de fenomenene som er rundt miljøterapeutens erfaringer og opplevelser, noe som samsvarer med de fortolkende teorier som fenomenologi og hermeneutikk. Disse tilnærmingene har jeg valgt i min studie, og etter presentasjon av ontologi og epistemologi går jeg mer inn på disse i dette kapitlet.

3.1.1 Ontologi og epistemologi

Forskere som benytter kvalitativ metode, tilnærmer seg forskningen sin med utgangspunkt i et verdenssyn. Det vil si at forskeren har med seg en rekke antakelser eller et syn på verden som veileder eller påvirker tilnærmingen til forskningen sin (Postholm, 2005, s. 33). *Ontologi* omhandler hva som er, og derfor hva som kan bli kjent for mennesker. Ontologibegrepet defineres som læren om «det værende», altså om tingenes eksistens og egenskaper (Guba & Lincoln, 1989; Postholm, 2005, s. 33). Spørsmål som er ontologiske omhandler derfor om hva

som finnes i verden, og studien om tingenes egenskaper og hvordan de er, om hva som er dens natur (Thornquist, 2021, s. 16). Personene som deltar i studien, vil være den som skaper eller danner virkeligheten i kvalitativ forskning. En kvalitativ forsker vil si at noe er virkelig hvis denne virkeligheten er skapt av personer som er involverte i den aktuelle situasjonen (Guba & Lincoln, 1989; Postholm, 2005, s. 34). Ut fra dette vil det være viktig i min studie å være bevisst på at mitt verdenssyn kan påvirke hvordan jeg tolker data, former forskningsspørsmålet, og hvilken metode og analysemetoder jeg velger. Å være bevisst verdenssynet mitt vil kunne bidra til at jeg kan bli en mer objektiv forsker. Jeg vil kunne være mer reflektert, samt at det vil kunne hjelpe til at forskningen oppleves mer transparent og troverdig. Dette da jeg er mer bevisst på mulige innvirkninger mitt eget verdenssyn på resultatene mine.

Filosofien om kunnskap er *epistemologi*. Det inneholder en vedvarende diskusjon om hva kunnskap er, samt hvordan den kan oppnås (Kvale & Brinkmann, 2015, s.69). Med epistemologi menes det erkjennelsesteori eller -lære. Spørsmål som er epistemologiske handler om hva vi kan vite eller hva vi kan erkjenne, og det handler om kunnskap (Thornquist, 2021 s. 6). Epistemologibegrepet i kvalitativ forskning handler om forholdet mellom forskningsdeltaker og forskeren (Guba & Lincoln, 1989; Postholm, 2005, s. 34). I kvalitativ forskning opprettes det et nært forhold med samarbeid mellom forskeren og de personene og de settingene som er fokus for forskningen (Guba & Lincoln, 1988; Postholm, 2005, s. 35). I min studie kan epistemologi, som omhandler hva vi kan vite og hvordan kunnskapen oppnås, være betydningsfull for å forstå miljøterapeutenes erfaringer og opplevelser. Gjennom den kvalitative tilnærmingen ønsker jeg å utforske dyptgående miljøterapeutenes erfaringer og opplevelser, og i en intervjusammenheng vil det være et samarbeid mellom forsker og informantene. Jeg ønsker å vektlegge en dialogisk prosess hvor miljøterapeutenes perspektiver og stemmer blir hørt og verdsatt, da jeg tenker at kunnskap er et resultat av samspill og tolkninger. Samtidig som jeg er bevisst rollen min som forsker og hvordan mine egne erfaringer og antakelser kan påvirke forståelsen min av fenomenene som jeg skal forske på.

Grensen mellom ontologi og epistemologi kan virke uklar ved at virkeligheten skapes i møte med informantene og forskeren. Det kan derfor oppleves som unødvendig å spørre om hva som i utgangspunktet eksisterer og derfor kan bli kjent for mennesket (Postholm, 2005, s. 36). Denne grensen mellom ontologi og epistemologi kan være relevant i min studie, da

virkeligheten om suksesskriterier for ungdommers oppmøte på individuelle samtaler blir hele tiden dannet med samspillet mellom forskeren og informantene. Jeg ønsker å være bevisst dette samspillet, samt hvordan den påvirker informantenes opplevelser og erfaringer. Ontologi er altså å ha en teori om hva som *er*, mens epistemologien er lære om viten og kunnskap (Jenssen et al., 2020, s. 12). Videre skal jeg presentere fenomenologisk og hermeneutisk tilnærming

3.1.2 Fenomenologisk og hermeneutisk tilnærming

Jeg ønsker å utforske og forstå informantenes erfaringer og opplevelser av oppmøte på individuelle samtaler. Fenomenologi og hermeneutikk er verktøy som er relevant å bruke i min forskning. Da disse tilnærmingene vil være et analytisk rammeverk som vil la meg gå inn i dybden, vil jeg presentere dem her.

3.1.2.1 Fenomenologi

Formålet med denne studien er å få innsikt i de subjektive opplevelsene og erfaringene til miljøterapeutene. Utgangspunktet i fenomenologien er å utforske den subjektive opplevelsen og søken på å forstå den dypere meningen i erfaringene til den enkelte personen (Thagaard, 2009, s. 38). Den bygger på en underliggende antakelse om at slik folk oppfatter hvordan verden er, er realiteten (Kvale, 1997; Thagaard, 2009, s. 38). Selv om flere miljøterapeuter erfarer at ungdommene møter på individuelle samtaler, så vil miljøterapeutene oppleve grunnene til dette forskjellig. Blant annet så vil erfaringene og forståelsen til miljøterapeutene ligge til grunn for deres opplevelse. Å forstå fenomener på grunnlag av de studerende perspektiv og å beskrive omverden slik dem erfarer dem, er sentralt innen fenomenologien (Thagaard, 2009, s. 38). Jeg er ute etter at miljøterapeutene skal beskrive deres erfaring og opplevelser i denne sammenhengen.

Fenomenologien omtales iblant som erfaringsfilosofi, og tilnærmingen fokuserer på hvordan fenomener opptrer for subjektet (Thornquist, 2021, s. 108). I denne sammenhengen vil det si hvordan fenomener fremtrer for miljøterapeutene. I motsetning til andre filosofiske retninger som også kalles erfaringsorienterte, som i empirismen og positivismen, legger fenomenologien vekt på subjektets aktive formidling av erfaringer og bevissthet om disse fenomenene (Thornquist, 2021, s.108). Forskjellen er at i fenomenologien er man opptatt av hvordan fenomener fremtrer for subjektet, mens i de andre retningene baserer antakelsene seg på at det er en passiv registrering av sansedata og at det skjer uavhengig av subjektet (Thornquist, 2021, s. 108). Inspirasjonskilder for senere filosofier innenfor fenomenologien er

den tyske filosofen Edmund Husserls arbeid. Først og fremst handler filosofien hans om hvordan den menneskelige bevisstheten konstituerer fenomener i verden. Husserl introduserte sentrale begrep som «intensjonalitet» og «epoche». *Intensjonalitet* referer til tanken om at bevisstheten alltid er rettet mot noe, som vil si at bevisstheten alltid har et objekt (Thornquist, 2021, s. 102). *Epoche* er et begrep Husserl introduserte og som er en metode for å kunne ta avstand eller holde tilbake ens egne forutinntatte oppfatninger og teorier for å kunne nærme seg fenomenet med et åpent sinn. Altså å motvirke overforenkling og forutinntatthet (Thornquist, 2021, s.105). Denne forståelsen er med på å være mer åpen og nøytral tilnærming til informantene, som vil være viktig opp mot formålet til studien.

Formålet med denne studien er å få innsikt i de subjektive opplevelsene og erfaringene til miljøterapeutene, samt å identifisere eventuelle mønstre eller temaer som kan oppstå. Ved å bruke fenomenologi vil jeg kunne gå inn i deres perspektiver og opplevelser, samt at jeg får et innblikk i deres verdensbilde. I tillegg vil jeg tolke og forstå meningen bak dette, så det kommer til å bli relevant å kombinere fenomenologi og hermeneutikk i min studie.

Fenomenologien fokuserer på å beskrive og forstå fenomener slik de oppleves av individet, mens hermeneutikken retter seg mot å tolke og forstå meningene bak disse opplevelsene. Det vil derfor bli redegjort for hermeneutikken i neste kapittel.

3.1.2.2 Hermeneutikk

Fortolkning er noe vi gjør hele tiden, og i denne studien ønsker jeg å tolke og forstå meningen bak opplevelsene til miljøterapeutene. Spørsmål om tolkning og forståelse er det hermeneutikken dreier seg om, og hvordan vi forstår og hvordan vi gir mening til verden kan den hjelpe oss med (Thornquist, 2021, s. 167). Jeg har valgt intervju som min metode og i den forbindelse vil jeg transkribere dem alle. Dette er med på å legge grunnlaget for en dyptgående fortolkning av data, og i etterkant av transkriberingen vil jeg fortolke det som er skrevet. Fortolkning av tekster var hermeneutikken opprinnelig knyttet til, og målet er gyldig forståelse av teksten (Thagaard, 2009, s. 39).

Betydningen av å fortolke menneskers handlinger gjennom å fokusere på et dypere meningsinnhold istedenfor det som er umiddelbart innlysende fremheves av hermeneutikken (Thagaard, 2009, s. 39). Ut fra denne forståelsen vil det si at jeg ikke umiddelbart ser på det umiddelbare, og at det vil kunne hjelpe meg til å forstå meningsinnholdet bak uttalelsene til miljøterapeutene bedre. Tilnærmingen i hermeneutikken legger vekt på at fenomener kan tolkes på flere nivåer, og at det ikke finnes en egentlig sannhet (Thagaard, 2009, s. 39). At det

ikke finnes en absolutt sannhet eller tolkning, samt at fenomener og handlinger til mennesker kan tolkes på flere nivåer gir meg åpning til en bedre forståelse av miljøterapeutenes opplevelser.

Den hermeneutiske sirkelen eller spiral er kanskje det mest kjente uttrykket i hermeneutikken. Enkelt sagt så viser den til et fortolkningsmessig prinsipp som sier at vi forstå delene ut fra helheten og helheten ut fra delene. Den er som en pendel av prosesser av erkjennelse som går mellom del og helhet i forsøk på å forstå begge deler best mulig. Så hver gang vi forstå en del av virkeligheten, påvirker det vår oppfatning av helheten. Dette vil igjen sette delen eller delene i nytt lys og kan gi en ny forståelse av de enkelte delene, som igjen påvirker forståelsen av helheten og slik fortsetter det. I å bruke begrepet spiral istedenfor sirkel, så vil det si at du ikke kommer tilbake til utgangspunktet, det er snakk om en sirkelbevegelse som for hver runde bidrar til større forståelse. Med andre ord så legges det stadig grunnlag for nye måter å forstå på, for å få en dypere innsikt (Thornquist, 2021, s. 171). Ved å bruke den hermeneutiske spiralen kan jeg utforske informantenes erfaringer og opplevelser, ved å tolke samtalen, eller i denne studien transkriberingen. Videre gjennom en tilbakevinnende prosess med analyser av deler og helheten kan jeg oppnå en dypere forståelse av informantenes opplevelser og erfaringer. Dette kan være med på å forstå hva som er suksesskriteriene for oppmøte.

I min studie ønsker jeg ikke bare å beskrive fenomenene jeg opplever, men også å tolke og forstå meningen bak dette. Å kombinere disse tilnærmingene kan åpne opp for en større forståelse av informantenes erfaringer og opplevelser, og kan gi en forståelse som er aktuell for problemstillingen. I neste kapittel skal jeg gå mer inn på kvalitative forskningsmetode.

3.2 Kvalitativ forskningsmetode

I min studie som er forankret i kvalitativ forskning, er det forskjellige måter for å få svar. Det vil her bli redegjort for kvalitativ metode. Kjernen i kvalitativ forskning er å forstå informantenes perspektiv. Den kvalitative forskeren retter oppmerksomheten på menneskers hverdagshandlinger i sin naturlige kontekst (Postholm, 2005, s. 17). Noen måter man kan benytte for å få svar er blant annet intervju, observasjon, analyse av tekst eller dokumenter og bruk av visuelle medier (Ryen, 2002, s.18). Den dominerende metoden i kvalitativ forskning er intervjuer (Thagaard, 2009 s. 88), og det er den tilnærmingen jeg har valgt i denne studien.

I vår kultur har intervjuer en sentral plass. De blir brukt i forskjellige medier som i for eksempel presentasjon av nyheter i TV og aviser, samt i underholdningsprogram og andre portretter i media (Thagaard, 2009 s. 88). Formålet med intervjuer er å få omfattende og fylldig informasjon om hvilke perspektiver og synspunkter andre mennesker har om temaer som blir tatt opp i intervjusituasjonen, samt hvordan de opplever sin livssituasjon. Det er et særlig godt grunnlag for å innsikt i andre menneskers tanker, følelser og erfaringer ved å bruke intervju (Ibid, s. 87). I intervjuet fortolker og registrerer den som intervjuer meningen med det som sies og på hvilken måte det sies. Det vil være nødvendig å lese det som sies «mellom linjene», i tillegg til de uttrykte meningene og de eksplisitte beskrivelsene (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 46). Ved å intervju miljøterapeuter vil jeg få innsikt deres erfaringer, perspektiver og tanker i samtalen. Gjennom intervjuene søker jeg å få en større forståelse av informantenes opplevelser, tanker og synspunkter ved å «lese mellom linjene» og tolke meningene som blir sagt.

Å forstå verden fra den informantens side er det kvalitative intervju søker å oppnå. Det har som mål å få fram betydning av menneskers erfaringer og deres opplevelser av verden (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 20). I kvalitativ forskning kan en plan aldri være helt planlagt i forkant, og forskeren tilnærmer seg uten å ha faste variabler forhåndsplanlagt. Det kan være laget noen spørsmål klare på forhånd, men disse kan endres underveis i prosessen (Postholm, 2005, s. 36). Å forstå verden fra informantens side og få fram betydningen av erfaringene og opplevelsene deres er målet med min studie. Det er betydningsfullt i kvalitativ forskning å være fleksibel og tilpasse seg endringer underveis, siden en plan ikke er helt fastsatt på forhånd. Jeg søker derfor å være mindful og respektfull i møte med informantens perspektiver, slik at jeg kan bidra til at samtalene gir et fylldig og bredt bilde. Videre skal jeg i de neste kapitlene redegjøre for forskningsprosessen.

3.3 Forskningsprosessen

Forskeren tar i kvalitativ forskning hensyn til de situasjonsbestemte betingelsene. Situasjonen er med på å skape studien, noe som betyr at forskeren nærmer forskningsfeltet med en induktiv tilnærming (Postholm, 2005, s. 26). En induktiv tilnærming betyr at på grunnlag av analyse av data blir de teoretiske perspektivene utviklet (Thagaard, 2009, s. 198). Observasjon og analyse av situasjonen lager grunnlaget for de fenomener som studeres. Samtidig tolker forskeren betingelsene som finnes i ulike situasjoner ut fra sine egne referanserammer. Dette

betyr at forståelsen til forskeren påvirkes av de situasjonsbetingede faktorene av egne verdier, erfaringer og teoretiske bakgrunn. Ved bruk av både induktiv tilnærming og tolkning kan bidra til en dypere innsikt i fenomenene som forskes på, samtidig som forskerens egne synspunkter og antakelser utforskes (Postholm, 2005, s. 26). Jeg hadde ut fra problemstillingen min tatt utgangspunktet i miljøterapi og OEM, og etter analyse av data fra informantene ble teoriene om medvirkning, meningsdannelse, relasjon og tillit lagt til. Jeg har prøvd, ut fra de teoretiske perspektivene og relevant forskning, å kaste lys over mine funn om suksesskriterier for ungdommers oppmøte på individuelle samtaler. Utvalg og rekruttering vil bli presentert videre i studien.

3.3.1 Utvalg og rekruttering

Informanter velges ofte i kvalitative studier med strategisk utvalg, der informantene velges ut fra kvalifikasjoner og egenskaper som er strategiske opp mot problemstillingen og de teoretiske perspektivene i undersøkelsen (Thagaard, 2009, s. 55). I denne studien ble det valgt et utvalg av miljøterapeuter og fagansvarlige innenfor OEM som jobber på barneverninstitusjoner. Disse informantene ble valgt på bakgrunn av erfaringene og kunnskapen dem har, som vil kunne være betydningsfullt for å belyse forskningsspørsmålet i studien. Jeg valgte å gi åpning for at både miljøterapeuten og fagansvarlig kunne delta sammen i et intervju, noe de alle valgte. Dette valgte jeg å gjøre da jeg ville legge til rette for at informantene skulle oppleve en trygghet i intervjuet, som kunne være bidragsgivende for at det ble en samtaleflyt mellom informantene. Dette valget ble tatt med et formål for å få fram erfaringene deres på en helhetlig måte. Miljøterapeutene vil ha erfaringene knyttet direkte opp mot gjennomføringen av oppmøte, mens fagansvarlig vil i tillegg kunne ha det mer overordnet perspektiv, som blant annet rundt strukturene og det systematiske.

Rekruttering

Jeg valgte å sende forespørsel om å delta i studien til enhetsledere på institusjonene, slik at de kunne formidle videre til aktuelle miljøterapeuter og fagansvarlige. Jeg valgte å gjøre dette da jeg ikke kjenner til de andre institusjonene og ville derfor ikke inneha kunnskap om hvem som ville være aktuelle. Enhetsleder vil ha denne kunnskapen og kan derfor henvende seg til aktuelle informanter.

Inklusjonskriteriene var at informantene har/har hatt individuelle samtaler med ungdommer på institusjonen, samt at en av dem skulle være fagansvarlig i OEM. Jeg valgte å ikke ha flere

kriterier da jeg vurderte at jeg ville kunne få informanter som har den nødvendige kompetansen og kunnskapen om temaet jeg ønsket å forske på. Samtidig ved å ikke gjøre utvalget for begrenset kunne jeg få et variert utvalg av informanter med ulik erfaring og perspektiver.

Når rekrutteringsprosessen var ferdig var det seks stykker som ønsket å delta og som leverte skriftlig samtykkeerklæring, to stykker – en miljøterapeut og en fagansvarlig, fra tre forskjellige institusjoner. Tilgang til feltet har ikke vært utfordrende, men det har tatt noe tid for å få på plass alle informantene og fått fastsatt tidspunkt. Ledere har formidlet skriver om informasjonen om studien (vedlegg 2) til de aktuelle. Informantene hadde ulik fagbakgrunn med variert erfaringsbakgrunn på barneverninstitusjoner.

3.3.2 Semistrukturert intervju

Hensikten med studien min er som skrevet tidligere å få innsikt i informantenes erfaringer, tanker og meninger. For å få fram dette valgte jeg å bruke semistrukturerte intervju. Målet til semistrukturerte intervju er å hente inn beskrivelser av informantens livsverden, med hensikt å fortolke betydningene av de beskrevne fenomenene. Det inneholder flere temaer som skal dekkes, samt at det inkluderer noen forslag til spørsmål (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 156). Denne intervjuformen kjennetegnes ved at det er en delvis strukturert tilnærming. Som regel vil temaene være bestemt på forhånd, men i hvilken rekke temaene avgjøres underveis. Forskeren kan på denne måten få informasjon om temaene som er bestemt på forhånd, samtidig som forskeren kan følge fortellingen til informanten. I denne settingen må forskeren også forvente at det kan komme opp temaer som ikke var planlagt på forhånd. Dette må forskeren være åpen for, og for å knytte spørsmålene opp til informantens forutsetninger vil derfor kreve fleksibilitet av forskeren (Thagaard, 2009, s. 89).

Jeg valgte å bruke semistrukturert intervju da det gir meg mulighet til å få dypere innsikt i erfaringene, tankene og meningene til informantene. Med den delvis strukturerte tilnærmingen kunne jeg ha noen temaer og spørsmål i forkant som jeg ønsket svar på, samtidig som jeg hadde fleksibilitet til å utforske nye temaer som oppsto underveis i samtalen. Det ga meg en fleksibilitet til å følge informantenes tanker, meninger og erfaringer om suksesskriterier for ungdommers oppmøte på individuelle samtaler, samt eventuelle nye temaer som informantene ønsker å dele.

3.3.3 Intervjuguide og samtykkeerklæring

Før de semistrukturerte intervjuene utformet jeg en intervjuguide hvor tilnærmingen skulle være åpen, men med spørsmål som ville være relevant for å få fram erfaringene og tankene til informantene (vedlegg 3). Disse spørsmålene ble også benyttet som mal og støtte i intervjuene, samtidig som det var åpenhet for nye temaer hvis det skulle dukke opp. Disse spørsmålene ble ikke sendt ut i forkant av intervjuet da jeg ønsket at informantene ikke skulle låse seg til spørsmålene jeg hadde skrevet. Derimot i samtykkeerklæringen (vedlegg 2) er det opplyst om studiens tematikk, slik at informantene kunne forberede seg på selve tematikken, samt deres rettighet til å trekke seg.

Intervjuguiden og samtykkeerklæringen ble godkjent av veileder ved ansvarlig forskningsinstitusjon. Samtykkeerklæringen ble sendt til enhetsleder på de respektive institusjonene ved forespørsel om å deltakelse av studien, slik at de kunne videresende dem til aktuelle informanter.

3.3.4 Gjennomføringen av semistrukturert intervju

I forkant av intervjuene signerte alle informantene samtykkeerklæringer og sendte dem til meg. Informert samtykke betyr at vi som forskere må grundig informere om prosjektets måter å gå fram, målsetting, at deltakelse er frivillig, samt at informantene har mulighet til å trekke seg ved uansett hvor i forskningsprosessen man er (Thagaard, 2009, s. 84). Intervjuene ble gjennomført fra 12. februar til 18. mars 2024. Alle intervjuene ble gjennomført på Teams da det var lang avstand til informantene, og flere av oss har gode erfaringer med dette hjelpemiddelet etter at det ble hyppig brukt på institusjonene under Covid-pandemien.

Jeg forberedte meg i forkant av intervjuene på informasjon angående deltakernes rettigheter, slik at jeg kunne starte med å informere dem om dette i begynnelsen av intervjuet, samt gi informantene mulighet til å stille eventuelle spørsmål. De tekniske hjelpemidlene jeg brukte i tillegg til Teams på PC var to lydopptakere (diktafon på egen telefon, som var knyttet opp mot nettskjema.no, og taleopptak på jobbtelefonen min). Jeg vurderte hvor jeg selv satt under intervjuene og hvor lydopptakerne lå slik at kvaliteten på opptakene skulle bli best mulig etterpå. Informantene satt også på rom der de ikke ble forstyrret eller var mye bakgrunnsstøy. Dette var noe jeg måtte vurdere før intervjuet startet og jeg så hvor informantene satt, men det var ikke noe problem i noen av intervjuene.

I begynnelsen av intervjuet presenterte jeg meg selv, informantene fikk informasjon om utdanning jeg tar, master i barnevern, og hvilket universitet dette tilhører. Informantene fikk også informasjon om at det ble brukt to lydopptakere, hvordan opptaket ble lagret, når det ville bli slettet og at de kunne trekke seg fra studiene på hvilket som helst tidspunkt. Informantene fikk også informasjon om at de og all informasjon ville bli anonymisert videre i utarbeidelsen av oppgaven. De første spørsmålene i intervjuet omhandlet at informantene skulle fortelle om utdanning, alder, hvor lenge de har jobbet på aktuelle institusjon, hvor lenge de har arbeidet etter fagmodellen OEM og om de gjennomfører individuelle samtaler med ungdommene. Disse spørsmålene virket som de lettet på stemningen og var en fin inngangsport til hovedtematikken til studien. Videre fikk informantene spørsmål ut fra intervjuguiden, samtidig var det rom for å stille spørsmål som ikke var i intervjuguiden når informantene fortalte om nye fenomener.

3.3.5 Transkriberingsprosessen

Med å transkribere så menes det å forandre, å endre fra en form til en annen. I denne sammenhengen å endre eller oversette fra et muntlig språk til et skriftspråk. I den hermeneutiske tradisjon blir det sagt at oversettere, som også gjelder transkriberer, at de er *traduire traittori*, betydning at oversettere er forrædere. Dette da det er mye som går tapt fra selve intervjuet til det transkriberes, og det kan sies at det er en svak dekontekstualisert gjengivelse av intervjuet. Transkribering er tolkningskonstruksjoner som er nyttige for gitte formål og ikke en representasjon av den originale virkeligheten (Kvale, 2007, s. 92). For å transkribere trenger vi i første omgang å ha et gjennomført et opptak av et intervju med en informant, og den vanligste måten er å ta opp med båndopptaker (Kvale, 2007, s.93), med bruk av digitale verktøy som taleopptak eller egen app som er utformet for opptak på telefonen (som for eksempel nettskjema.no). Opptakene som blir tatt opp kan deretter føres direkte til et nettsted som lagrer intervjuene og kan spilles av for transkribering og analyse (Kvale, 2007, s.93).

Etter gjennomføring av intervjuene lagret jeg dem på egen brukerkonto (nettskjema.no) med passord og totrinnsautentisering for å komme inn. På mobiltelefonene som var brukt ble lydfilene lagret i app med kode for å få tilgang. Jeg brukte nettskjema sitt transkriberingsprogram, men måtte transkribere det meste selv da programmet ikke klarte å tyde alle ordene eller misforstod mange av ordene. At jeg måtte gjøre det meste selv i transkriberingen gjorde at jeg fikk god kjennskap til informantenes tanker, erfaringer og

vurderinger knyttet til temaet. Jeg fikk også kjennskap til min egen intervjustil. Underveis i intervjuene gjorde jeg meg tanker om informasjonen som deltakerne delte. Thagaard (2009, s. 91) sier at vi kan lære mye av å høre på opptaket av vårt eget intervju og når vi leser utskrifter av egne intervju. Der kan vi vurdere hvilke tilbakemeldinger vi gir til informantene, samt hvordan vi stiller spørsmålene (Thagaard, 2009, s. 91).

Når jeg transkriberte skrev jeg intervjuene inn i et Word-dokument, som jeg anonymiserte og ga nye navn til deltakerne. Informantene fikk navnene DK1 - DK6, og institusjonene fikk fiktive navn for å sikre taushetsplikt og anonymiseringen. Delegerte arbeidsoppgaver som gikk ut over rollen som miljøterapeut og/eller kunne inneholde noe gjenkjennbart ble erstattet med ..., for å sikre konfidensialiteten til informantene. Veileder kunne på denne måten følge prosessen gjennom studien. Intervjuene ble skrevet på bokmål siden dialekten til de forskjellige informantene ville kommet tydelig fram. Det ble lagt vekt på informantenes erfaringer, tanker og vurderinger opp mot temaet i transkriberingen, og ikke for eksempel sukk, fyllord som ehhh og latter. Lydopptakene vil bli slettet 1.6. 2024, som samsvarer med godkjenningen fra SIKT.

3.3.6 Forforståelse

Tidligere i denne oppgaven har jeg skrevet at jeg kan ha en forforståelse av forskjellige fenomener som kommer opp i intervjuene da jeg selv jobber med dette. Det kan være to muligheter rundt dette. Husserl sier at for å undersøke en problemstilling så fordomsfritt som mulig skal man prøve å sette en parentes rundt forforståelsen. En annen mulighet vil være å velge å ta utgangspunkt i at det man allerede må ha forstått for å forstå, altså å bruke aktivt det man allerede har forstått. Vi tar med oss det vi allerede vet, tanker og meninger av fenomenet som vi allerede har forståelse for (Thoresen et al., 2020, s. 75). Jeg har valgt å både sette en parentes rundt noe og bruke min forforståelse inn i oppgaven, og være bevisst på hvordan de forskjellige fenomenene påvirker meg. Thoresen et al. (2020, s. 76) sier at å arbeide med egen forforståelsen kan være med på å øke oppmerksomhet mot egne referanser, og kan videre være med på å øke åpenhet mot det vi skal undersøke. I dette menes for eksempel å legge merke til egne reaksjoner, og i etterkant undersøke hvorfor det er noe som man reagerer på, mens andre ting bare glir forbi (Thoresen et al., 2020, s. 76). I denne studien har jeg måtte være mindfull på min egne tanker og opplevelser i selve intervjuet og i analysen av de fenomenene som kom fram. Spesielt i de situasjonene hvor jeg opplevde at forforståelsen min

ikke var til nytte, som for eksempel i situasjoner der jeg hadde en annen forståelse av OEM enn informantene hadde.

3.3.7 Validitet

I denne delen knyttes studien min til validitet. Validitet handler om gyldighet, altså om tolkningen forskeren kommer fram til representerer den virkeligheten som studeres (Thagaard, 2009, s. 201). Gjennomsiktighet (transparency) er en måte å styrke validiteten på. Forskeren beskriver konkret grunnlaget for fortolkningene ved å beskrive hvordan analysen gir grunnlag for de konklusjonene som forskeren har kommet fram til (Thagaard, 2009, s. 201). Tjora (2020, s. 234) sier at validiteten kan økes ved å klargjøre hvordan vi utøver forskningen basert på de spørsmålene vi stiller, samt hvordan disse spørsmålene blir laget basert på temaene vi ønsker å utforske. Dette sett opp mot den eksisterende kunnskapen om disse i relevant forskning (Tjora, 2020, s. 234). Vi ber leseren om å ta kritisk stilling til relevansen og nøyaktighet ved beskrive valgene som man tar, som for eksempel teoretisk innspill til analysen. At forskningen finner sted i rammene til faglighet som er forankret i annen relevant forskning er et betydningsfullt grunnlag for høy gyldighet (Ibid). .

Forutsetning for at intervjuene skal komme fram til gyldig viten er å forholde seg til kommunikasjon som noe kvalitativt (Thornquist,2021, s. 235). I denne studien hvor jeg har valgt kvalitative intervju så har jeg tatt utgangspunkt i at informantene er mennesker som har egne erfaringer og bakgrunn, og som tolker og forstår spørsmålene ut fra dette. I et intervju er hensikten å få kjennskap til informantenes mening- og erfaringsverden. Forutsetning for at intervjuene skal komme fram til gyldig viten er å forholde seg til kommunikasjon som noe kvalitativt (Thornquist,2021, s. 235) For å øke gyldigheten i denne studien har jeg i selve intervjuene fulgt intervjuguiden jeg hadde laget. Jeg har samtidig tilpasset meg og etterspurt mer for å sikre at jeg har skjønt informantenes erfaringer korrekt. Jeg har benyttet lydopptak under intervjuene for å sikre at jeg kunne gjengi beskrivelsene så rett som mulig. Dette ble også brukt som grunnlag for transkriberingen. Etter transkriberingen brukte jeg analyseprogrammet Nvivo, og så brukte jeg tematisk analyse. Jeg laget jeg matriser med sitater og korte utdrag fra intervjuene med empiri, kode, kategori og tema. Dette kan være med å bidra til å vise transparens i analyseprosessen.

3.3.8 Reliabilitet

I min studie vil jeg beskrive prosessene for innsamling og analysen av data, samt bruken av lydopptak og transkriberingen. Om en annen forsker kan med de samme metodene komme

fram til samme resultat handler egentlig begrepet reliabilitet om, om det er repliserbart. I kvalitativ forskning er det derimot et spørsmål om det er et relevant kriterium (Thagaard, 2009, s.198). Da repliserbarhet handler om å se resultatene uavhengig av relasjonen mellom det som studeres og forskeren, og er koblet til en positivistisk forskningslogikk som fremmer nøytralitet som en et relevant forskningsideal. Forskningslogikk som er grunnet i konstruktivistisk ståsted fremmer istedenfor prosesser der kvalitative data dannes i samarbeid mellom forsker og informant (Holstein & Gubrim, 2004; Thagaard, 2009, s. 198). I denne forskningslogikken vil ikke repliserbarhet være relevant, og det må i større grad sees på hvordan dataen er blitt produsert igjennom forskningsprosessen (Thagaard, 2009, s. 198). Seale (1999; Thagaard, 2009, s. 199) konkluderer med at det er vanskelig å oppnå repliserbarhet i kvalitative studier. Istedenfor sier hun at forskeren bør være tydelig og spesifikk i rapporteringen av prosessen i framgangsmåtene som ved innsamlingen og analysen av dataen (Thagaard, 2009, s. 199). Det vil være vanskelig å replisere denne studien da det vil være umulig for en annen forsker å gjøre det likt som meg og få de samme resultatene. Transaksjonen mellom to personer vil være forskjellig fra person til person, vi blir påvirket forskjellig av hverandre. En annen forsker vil reagere annerledes og på andre tidspunkt enn det jeg gjør. Reliabiliteten i kvalitativ forskning handler mer om å redegjøre for hvordan man har gått fram i prosjektet (Thagaard, 2009, s. 200).

3.3.9 Overførbarhet

I denne studien, som anvender en kvalitativ tilnærming, er det fenomenene som informantene kommer med som skal tolkes. Dette er et kjennetegn ved den kvalitative forskningen, og i slike studier er det fortolkningene som gir grunnlag for overførbarheten og ikke mønstrene i data som gir dette grunnlaget (Thagaard, 2009, s. 2007). Prosessen med å omdanne den teoretiske forståelsen som er oppnådd i et spesifikt prosjekt til en bredere sammenheng, kan overførbarhet sees som. Dette kan gjøre at én enkelt undersøkelse medvirker til en mer generell, teoretisk forståelse hvor sosiale fenomener, og ikke bare separate situasjoner er i fokus (Ibid.). Overførbarhetens prinsipper kan relateres til prosesser for teoretisk generalisering, ifølge Seale (1999; Thagaard, 2009, s. 208). Teoretisk generalisering bygger, som argumentasjonen for overførbarhet, på logisk resonnering. Ved at forskeren kommer fram til sentrale trekk ved et fenomen, kan det legges grunnlag for at forståelsen som er oppnådd i en sammenheng kan tenkes også kan være relevant eller gyldig i andre sammenhenger (Thagaard, 2009, s. 208). Utvalget i studien vil være av betydning for overførbarhet, hvor argumentasjonen til overførbarhet vil knyttes opp mot spesielle trekk ved

utvalget. Gjenkjennelse er noe annet overførbarhet kan knyttes til. Der personer med lignende erfaringer med fenomenene som forskes på kan gjenkjenne seg med tolkningene som presenteres i teksten. Dette gjelder også for de som har noe kjennskap til fenomenene (Ibid., s. 209-210). I denne studien har jeg valgt et lite utvalg av personer som jobber på barneverninstitusjoner som arbeider etter OEM. Jeg har intervjuet kun seks informanter fordelt på tre intervjuer, og innenfor kvalitativ forskning vil ikke denne forskningen kunne sies å være overførbar. Jeg har i den kvalitative tilnærmingen vektlagt å forstå informantene som jeg har intervjuet sine subjektive opplevelser og erfaringer. Det som kommer fram i fortolkningene kan vise til noen fellestrekk i fenomenene, men det vil fremdeles ikke kunne sies å være overførbart.

3.4 Personvern og forskningsetiske betraktninger

Studiet ble meldt og godkjent av Sikt, kunnskapssektorens tenesteleverandør (vedlegg 1). Ivaretagelsen av forskningsetikken er det både forskeren selv, også når forskeren er student, og forskningsinstitusjoner som har ansvaret for. Samtidig er det forskningsinstitusjonen som har ansvaret for å sikre at den blir oppfylt (De nasjonale forskningsetiske komiteene, 2021, s.6). De forskningsetiske retningslinjene er veiledende, og skal hjelpe med å danne forskningsetisk skjønn og refleksjon, avklare etiske dilemma, fremme ansvarlig forskning og forebygge uredelighet. Videre beskriver de ulike forpliktelser og hensyn, og de klargjør ansvaret til forskeren og forskningsinstitusjonene (De nasjonale forskningsetiske komiteene, 2021, s. 7).

Jeg jobber på institusjon, innenfor samme organisasjon som OEM jobbes etter. Jeg vil ha en bias som kan være med å påvirke resultatet, og dette må jeg være bevisst i min forskning. På bakgrunn av min bias var det ikke aktuelt for meg å intervjuer miljøterapeuter eller fagansvarlige på min egen arbeidsplass. Jeg valgte heller å intervjuer informanter som jobbet på andre institusjoner, og som ikke ville ha kjennskap til meg, og jeg ikke til dem. Å være forsker i sin egen kultur kan gjøre det lettere for forskeren å forstå informantenes situasjon (Thagaard, 2009 s. 79). På bakgrunn av at feltet jeg forsket i er kjent og at jeg deler mange av erfaringene som informantene hadde, var det lettere for meg å sette meg inn i deres situasjon. På den andre siden så var jeg nok ikke like god til å etterspørre og få informantene til å utdype i like stor grad som jeg kanskje ville gjort hvis jeg ikke hadde hatt denne kjennskapen til institusjonsjobbing og fagmodellen. Forskeren kan ha utfordringer med å stille spørsmål om

forhold som syns selvsagt innenfor kulturen, ut fra at forsker og informant har felles kunnskap- og erfaringsbakgrunn (Thagaard, 2009 s. 79).

Å forske innenfor egen kulturkrets kan vanligvis bety en kombinasjon av å studere situasjoner som er kjent fra før og forhold som er fremmede (Thagaard, 2009 s. 79). Det å kunne ha et perspektiv der jeg kunne se egen kultur med andre sine briller kunne være utfordrende i intervjuene. Det å være mindfull og observere meg selv gjennom intervjuet ble viktig slik at jeg i størst mulig grad var åpen og nysgjerrig, og forberede meg før intervjuene slik at jeg minimerte bias. Underveis i tolkningene av analysene måtte jeg være bevisst mine egne fordommer og da gjøre tiltak som å være åpen om forskningsprosessen. På den måten kan andre vurdere gyldighet og pålitelighet til forskningen min. Videre var det viktig for studien min at det var:

Informert samtykke: jeg sørget for at informantene fikk samtykke som er informert før de deltok i forskningen. Samtykket forklarte tydelig formålet med studien, hva det innebærer å delta, eventuelle risikoer og fordeler, samt at de kunne trekke seg når som helst uten negative konsekvenser. Dette er essensielt i forskningsetikken, og forskere skal både gi informasjon og få samtykke fra informantene. Det informerte samtykke skal sikre den personlige integriteten til informantene, samt deres rett til selv å bestemme om de skal delta (De nasjonale forskningsetiske komiteene, 2021, s. 20).

Konfidensialitet: sikre at all data jeg samler inn blir behandlet konfidensielt. Fjerne opplysninger som eventuelt kan identifisere deltakere eller eventuelt bruke pseudonymer i forskningsmaterialet. Jeg har beskrevet i kapittel 3.3.5 hva jeg har gjort for å kunne bevare konfidensialiteten til informantene. De nasjonale forskningsetiske komiteene (2021, s. 24) sier at hvis forskeren lover konfidensialitet er det et løfte om at informasjonen som framkommer i forskningen skal behandles fortrolig.

Være åpen og ærlig i presentasjonen av resultatene: Ikke vri eller velge data for å få fram en bestemt agenda eller for å fremstille organisasjonen på en bestemt måte. Opprettholde integritet og vitenskapelig nøyaktighet i formidling av resultatene. Ei forutsetning for læring, etterprøving av analyser, tolkninger og resultater er at det er åpenhet i forbindelse med forskningen og resultatene. Samtidig må det balanseres mot andre hensyn innenfor forskningsetikken, som blant annet hensynet til konfidensialitet eller uklare vilkår i samtykkene (De nasjonale forskningsetiske komiteene, 2021, s. 13).

4 Analyseprosessen

I analyseprosessen begynte jeg å bruke det digitale analyseprogrammet Nvivo etter at jeg hadde transkribert alle intervjuene. Jeg valgte å bruke tematisk analyse. Tematisk analyse er en metode for å identifisere, analysere og rapportere mønstre (tema) som finnes i dataen. Den er med på å organisere og beskrive data i detalj (Braun & Clarke, 2006, s. 79). Jeg kodet alle intervjuene med Nvivo og etterpå laget jeg en matrise med sitater og korte utdrag fra intervjuene. Thagaard (2009, s. 176) sier at det er for plasskrevende å presentere lange avsnitt i matrisen, men at det er viktig at innholdet er meningsbærende. Matrisen jeg laget var delt inn i fire, med empiri, kode, kategori og tema, (se figur 4-1).

Tolkende matriser grunner i å analysere materialet på en slik måte at det kan gi en forståelse av tendenser i materialet. Dette kan foregå ved å binde begreper til teksten som er med på å danne en forståelse av meningsinnholdet i teksten (Thagaard, 2009, s. 180). Analyse er noe som ikke følger en lineær linje, men analysen går mer fram og tilbake etter behov gjennom fasene. Det er også en prosess som utvikler seg over tid og som ikke burde skyndes på (Braun & Clarke, 2006, s. 86). Tematisk analyse har en steg for steg guide, selv om den ikke er lineær. Stegene er: 1. Bli kjent med din data, 2. Lage innledende koder, 3. Lete etter tema, 4. Gjennomgang av temaer, 5. Definere og navngi temaene, 6. Produsere rapporten (Braun & Clarke, 2006, s. 87).

Steg 1: Bli kjent med din data

I dette steget handler det om å bli kjent med materialet. Jeg tok intervjuene og transkriberingen selv, så jeg fikk godt kjennskap til det innsamlede materialet. Under selve intervjuene, ved transkriberingen og ved gjennomlesinger fikk jeg allerede da noen tanker om koding som jeg noterte for meg selv. Braun & Clarke (2006, s. 87) sier at det er viktig at du fordyper deg i materialet i den grad at du er godt kjent med bredden og dybden av innholdet. Dette innebærer ofte å lese over flere ganger, og lese på en aktiv måte. Å lese på en aktiv måte menes her å lete etter mening, mønstre og lignende i materialet (Braun & Clarke, 2006, s. 87).

Steg 2: Lage innledende koder

I steg 2 handler det om å finne tendenser på en systematisk måte, på tvers av materialet og samle data som er relevant for hver kode (Braun & Clarke, 2006, s. 87) Etter å ha lest

igjennom og gjort meg noen første tanker om hva som er interessant med materialet mitt, så begynte jeg å lage koder. Jeg brukte her analyseprogrammet Nvivo til å sette koder på materialet og legge data under hver kode.

Steg 3: Lete etter tema

Etter at kodingen var gjort, begynte jeg å sortere kodene og begynte å lage tema. I dette steget handler det om å samle alle kodene inn til mulige temaer og samle all data som er relevant til hvert potensielle tema (Braun & Clarke, 2006, s. 87). Jeg sorterte alle kodene inn til mulige temaer. Deretter tok jeg alle relevante kodene og sorterte de inn under hvert tema. Braun & Clarke (2006, s. 87) sier at det kan være lurt å bruke visuelle presentasjoner, som tankekart eller tabell, som hjelpemiddel i sorteringen. Jeg satt først opp et tankekart med alle temaene og knyttet til kodene jeg vurderte passet til disse. Etterpå begynte jeg å se om det var noe forbindelse mellom kodene og mellom temaene. Jeg endte opp med ei samling av mulige temaer og hadde noen tanker om hvordan koder og temaer jeg skulle ta med videre. Selv om jeg hadde noen tanker om dette, så tok jeg fremdeles med meg alle til neste steg.

Steg 4: Gjennomgang av temaer

I dette steget tok jeg og leste igjennom dataen min flere ganger og sjekket temaene og kodene opp mot hverandre. Dette for å se om det var noe overlapp mellom temaene og om det var nok data til å støtte opp mot de forskjellige temaene. På den måten fikk jeg utelukket noen tema og bekreftet andre. Braun & Clarke (2006, s. 91) sier i denne fasen vil det bli tydelig hvilket at noen tema ikke er temaer, at det er for lite forskning som støtter dem, eller dataen er for forskjellige. Denne fasen har to nivåer av gjennomgang og bearbeiding. Det ene nivået er å lese alle de sammenstilte utdragene for hvert tema, og vurdere om du ser sammenhengende mønster. Hvis dette er tilfelle, så går man videre til neste nivå som er å vurdere gyldigheten av det enkelte temaet opp mot dataen din (Braun & Clarke, 2006, s. 91). I denne prosessen ble noen av temaene byttet ut jeg endte opp med tre tema som jeg kunne gå videre med, og jeg hadde fått noen ideer og tanker på hvordan jeg skulle gå videre med de forskjellige temaene.

Under er et eksempel på hvordan fremstillingen ble på det ene utsagnet:

Empiri	Kode	Kategori	Tema
<i>En ungdom har tre terapeuter på sitt team. Vi er tre terapeuter som veksler fra uke til uke hvem som har individuelle samtaler. Ungdommen er veldig bevisst på hvem som er i sitt team.</i>	Hun mener ungdom er bevisst på hvem som er på teamet sitt og det er en forutsigbarhet selv om de er tre stykker som gjennomfører individuelle samtaler	Struktur	Trygghet

Figur 4-1, framstilling empiri

Steg 5: Definere og navngi temaene

Dette steget begynner når du har fått deg et tilfredsstillende kart over dataen din (Braun & Clarke, 2006, s. 92). I dette steget begynte jeg å avgrense og definere temaene jeg hadde kommet fram til i steg 4 og som jeg ønsket å bruke i analysen, samt begynne å analysere dem. Med å definere og avgrense menes her å identifisere essensen av hva hvert tema handler og bestemme hvilket aspekt hvert tema fanger. Det er viktig at man ikke prøver å få et tema til å gjøre for mye, eller være for komplekst og mangfoldig (Braun & Clarke, 2006, s. 91). Jeg satt temaene og empirien opp i et skjema, slik at jeg kunne identifisere det jeg synes var interessant og hvorfor jeg synes det. Braun & Clarke (2006, s. 92) sier at du ikke bare skal gjengi det som står, men identifisere det som er av interesse og hvorfor det er det. Til slutt hadde jeg definerte temaer som jeg hadde gitt foreløpige titler, samtidig som jeg begynte å tenke på hvilket navn jeg skulle gi.

Steg 6: Produsere rapporten

Siste steget til Braun & Clarke (2006, s. 93) er å gjøre den endelige analysen og skrive rapporten. I dette steget begynte jeg å skrive i dataen inn i oppgaven, og jeg valgte ut utdrag som ville representere de forskjellige temaene

Jeg delte det inn i disse temaene: ungdom i fokus, strukturelle tilnærminger, arena for samarbeid og til slutt relasjon og trygghet.

5 Presentasjon av data

Gjennom stegene til tematisk analyse som jeg har redegjort for tidligere, så ble kodene kategorisert til temaer. Resultatene av den fortolkende fenomenologiske analysen presenteres med temaer basert på studiens problemstilling. Presentasjonen vil komme både i enkelt uttalelser fra informantene, samt at det vil bli en presentasjon av kategoriene og til slutt en oppsummering. Resultatene kan gå inn i flere av temaene, så funnene er ikke utelukkende fra det ene temaet til det andre.

Undersøkelsens temaer er:

- Ungdom i fokus
- Strukturelle tilnærminger
- Arena for samarbeid
- Relasjon og trygghet

5.1 Ungdom i fokus

Gjennom intervjuene kom informantene ofte tilbake til hvordan de tilrettela og tilpasset til oppmøte og i de individuelle samtale. Flere av informantene forteller om hvordan de tilpasser samtale ut fra hvordan de opplever behovene til ungdommen er. Alle informantene forteller om hvordan de tilrettelegger for at ungdommer skal møte til samtale.

Tilretteleggingen viser seg å være både før samtale og i selve samtalen. Informantene kommer også med eksempler på deres erfaring med tilpasninger til ungdommene. Det som gikk igjen hos alle informantene er: *Ungdom skal ikke tilpasse seg OEM, men OEM skal tilpasse seg ungdommen*. Videre kommer det fram at det er muligheter innenfor modellen til å tilrettelegge og møte ungdommene på den måten som ungdommen har behov for. En informant beskriver: *OEM har utviklet seg de siste fem årene, slik at det ikke er like rigid angående hvordan de individuelle samtale skal være*. Flere informanter trakk fram hvordan modellen har endret seg de siste årene, og at det gir rom for tilpasning også i selve samtalen.

Alle informantene trekker fram at de har et økt fokus på å møte ungdommen der de er, både psykisk og fysisk, og at de gjør mange tilpasninger. Det kommer videre fram at tilpasningene de gjør er knyttet opp mot de individuelle behovene til den enkelte ungdommen. En informant forteller: *Vi tilpasser hvor vi gjennomfører samtale, som for eksempel biltur eller å gjøre aktiviteter*. Videre forteller andre informanter at de tilpasser også inne i selve samtalen, som

en informant sier: *ungdom kan spille PlayStation, pusle eller tegne for å regulere seg og klare å delta i samtalen.* Det framkommer at informantene tilpasser hvor og hvordan samtalen gjennomføres. Noen eksempler som kom fram er at ungdom kunne ta med seg kaffe inn i samtalen, gå en tur eller at samtalen ble gjennomført mens de kjørte på veil til en aktivitet.

En av informantene forteller at hun ser tendenser til at de har flere ungdommer med komplekse og sammensatte behov, og at det krever mer av miljøterapeutene angående tilpasning. Som informanten sier: *vi må finne andre løsninger for at det skal bli forståelig for dem.* Det kommer fram at informanten opplever at de må tenke tilpasninger i større grad da noen ungdommer har større utfordringer med å forstå. Noen informanter snakker om motivasjon og forpliktelse som en faktor for oppmøte, og hvordan de tilrettelegger og møter de ungdommene som ikke er forpliktet: *Ungdommer som ikke klarer å forplikte seg til å møte da og da, så da tar vi litt her og nå og så blir det en individuell samtale ut av det.*

Informantene griper mulighetene når det åpner seg opp for samtale med ungdom selv om de ikke er forpliktet. På spørsmål om hva som kan komme i veien for at ungdommer møter til individuelle samtaler hadde mange informanter flere tanker. Det er tydelig fra alle informantene at det som de ønsker å snakke om med ungdommen er utfordringer som ungdom har, og at de viser forståelse for at det kan være vanskelig for ungdom å snakke om.

Videre sier informantene at de opplever barrierer for en ungdom kan dreie som om flere forskjellige ting. En informant trekker fram at flere ungdommer ikke har hatt slike samtaler tidligere og vet derfor ikke hva det er. En informant beskriver det slik: *individuelle samtaler kan oppleves ukjent og skummelt for ungdommen.* Følelsene av skam eller angst trekkes også fram som grunner til at ungdom ikke er samarbeidsvillige og møter til samtaler. En informant forteller: *Ungdom kan slite med ting, de kan ha en dårlig dag eller være slitne.* Videre kommer det fram at informantene mener at det er noen ting som kommer foran individuelle samtaler, som for eksempel samvær med familie eller andre prososiale planer. Til slutt trekkes det fram at hvis ungdom ikke ser nytten i samtalen, så er det stor sjanse for at ungdom ikke møter heller

Oppsummering av funn:

- Tilpassing er viktig for informantene, og de har erfaring og opplevelse av at å tilpasse individuelt til behovet til ungdommen er en av faktorene til at ungdommer møter på individuelle samtaler

- Tilpasningen og tilrettelegging er for informantene i omgivelsene, strukturene og i hvordan vi ordlegger oss.
- OEM gir muligheter for tilpasninger innenfor modellen
- Informantene erfarer at det kan være forskjellige grunner til at ungdom ikke ønsker å møte til individuelle samtaler. Det kan både være indre og ytre faktorer som påvirker dette.

5.2 Strukturelle tilnærminger

Flere av informantene var opptatte av at det er strukturer og rutiner på institusjonen som er faktorer som påvirker oppmøte på individuelle samtaler. De forteller om interne møtestrukturer og verktøy som ligger innenfor OEM, som er med på å bidra til at de blir strukturerte i arbeidet med ungdommen. Det kommer fram at OEM har en struktur med faste ukentlige konsultasjonsteam. Dette er en struktur som gir rom for opplæring og veiledning i OEM. Opplæringen kan blant annet være at miljøterapeutene får opplæring om hva en individuell samtale er, hvordan de kan strukturere miljøet og selve samtalen. Videre trekkes det fram at den veiledningen og støtte de kan få i denne strukturen også er betydningsfull. En informant beskriver det slik: *Vi er en del av et miljø, og vi er ikke bedre enn det svakeste ledd.* Alle informantene vektla betydningen av å ha kollegaene rundt seg som et team, og at konsultasjonsteam er en viktig struktur for å få veiledning.

Flere av informantene har fortalte at en suksessfaktor til oppmøte er at de lager en oversikt fram i tid med tidspunkt og dato for samtaler. Dette gir de til ungdommene slik at de er mest mulig forberedte, og slik at ungdommen får mulighet til å komme med sine tilbakemeldinger. En av informantene beskriver det slik: *Vi er gode på det å planlegge samtalen og legge faste datoer for samtalen fram i tid, og ungdom vet hvilken dag og klokkeslett samtalen skal være. Det tror jeg er en suksessfaktor.* Mens en annen informant trakk fram at det kunne være utfordrende for noen ungdommer å ha oppsatte tidspunkt, da ungdom kunne ha utfordrende dager, både psykisk og fysisk, og at de da kan ha andre behov. På spørsmål om hvem som har individuelle samtaler kommer det fram at det er noe forskjeller på institusjonene. En informant forteller at hos dem er det en fast miljøterapeut som gjennomfører individuelle samtaler ukentlig. Hun trekker det fram at de vektlegger kontinuitet i samtalen, samt at miljøterapeuten har den røde tråden i disse samtaler. Mens en annen institusjon har et team

med tre miljøterapeuter som rullerer fra uke til uke. Informanten forteller: *Ungdommen er veldig beviste hvem som er på dens team selv om det rulleres, og de er godt kjente med alle i teamet.* Det framkommer at informantene mener at ungdommene opplever det som greit at de er flere som rullerer.

En informant tar fram hvordan OEM har vært formålstjenlig ved at den har gitt strukturer og flere verktøy til miljøterapeutene: *OEM er en viktig faktor til at vi får til, for vi har faktisk et system. Vi har en metode som er satt i system, og som vi har fått en del kjempegode verktøy.* Underveis i intervjuene tok flere av informantene opp viktigheten av at personalgruppen var samlet og at det var en medvirkende årsak til oppmøte på individuelle samtaler. Flere informanter trekker fram at OEM har vært med å gi en forståelse av ungdom og verktøy for å møte ungdom ut fra denne forståelsen. Ene informanten forteller at i motsetning til andre fagmodeller som hun har jobbet med, så er OEM en fagmodell som er gir en forståelse av ungdom at de ikke skal bli behandlet for sårbare. En informant beskriver: *Jeg fikk en større faglig kompetanse til å hjelpe ungdom på en annen måte.* Det trekkes også fram av en informant at den dialektiske tilnærmingen har vært med på hvordan de samhandler med ungdom og arbeidsmiljøet kollegaene imellom. Som en informant beskriver: *for min del har det vært før og etter OEM.* En informant tar fram hvordan OEM har vært formålstjenlig ved at den har gitt strukturer og flere verktøy til miljøterapeutene: *OEM er en viktig faktor til at vi får til, for vi har faktisk et system. Vi har en metode som er satt i system, og som vi har fått en del kjempegode verktøy.* Underveis i intervjuene tok flere av informantene opp viktigheten av at personalgruppen var samlet og at det var en medvirkende årsak til oppmøte på individuelle samtaler.

Oppsummering av funn:

- OEM har vært med på å hjelpe informantene med å planlegge og strukturere seg slik at ungdommers oppmøte til individuelle samtaler øker.
- Viktigheten av at alle miljøterapeuter jobber i samme retning, og at alle i personalgruppen har et ansvar for å hjelpe hverandre og motivere ungdommen til å møte på individuelle samtaler.
- Det er strukturer innenfor OEM som legger til rette for at personalet skal få råd, veiledning og bli motiverte.

5.3 Arena for samarbeid

Ved spørsmål om OEM og hvordan den påvirker deres miljøterapeutiske arbeid viser alle informantene et stort engasjement, og snakker ivrig i vei. Alle informantene er enige i at OEM er en modell som har lært dem mye om seg selv, samt at de opplever at den er effektiv i møte med ungdom. Alle informantene forteller om hvordan ungdommens opplevelse av individuelle samtaler kan påvirke ungdommenes oppmøte. Alle informantene var enige om at betydningen vil variere fra ungdom til ungdom. Samtidig var opplevelse av å bli sett og hørt er noe de alle vektla som grunner for at ungdom kom til samtaler.

En informant trakk fram viktigheten av å informere og forventnings avklare til ungdommen i starten av oppholdet. På den måten kan ungdom som flytter inn på institusjonen få en forståelse av hvilke forventninger som er, og kan da komme med sine innspill og medvirke i hvordan samtaler skal se ut. Informanten beskriver: *Å starte tidlig med å informere om OEM og hva det innebærer å bo på institusjon, slik at det ikke blir en overraskelse for ungdommen at det faktisk krever en del jobbing. På den måten kan også ungdommen bli involverte og de kan komme med innspill.* Informantene er opptatte av å skape en arena tidlig slik at de legger til rette slik at ungdom kan medvirke.

Det trekkes fram av flere informanter at de opplever at ungdom liker at det er en avsatt tid sammen med en voksen, der de blir tatt på alvor, sett og hørt. Videre fremheves det også at oppmøte kan være uavhengig om ungdom er forpliktet til endringsarbeidet eller ikke. Som en informant forteller: *de har lyst å få sin stemme hørt og er villige til å gå i en dialog.* Videre kommer det fram at informantene opplever at individuelle samtaler er en arena som ungdommen kan få medvirke i. Som en informant sa: *de får de stemmen sin inn der og får komme med sine synspunkter.* Det kom også fram at innholdet i samtaler ble planlagt sammen med ungdommen, og at ungdommen er med på å bestemme hva de ønsker å jobbe med. En informant tar fram at miljøterapeuten må hjelpe ungdommene med å identifisere hva de trenger å jobbe med, og så kan ungdom være med ved å uttale seg om det er noe de ønsker å jobbe med eller om de vil jobbe med noe annet. Informanten sier: *Det kan være vanskelig for ungdom å vite hva de skal jobbe med, men sammen finner vi ut av det.* Alle informantene trekker fram at de opplever at samarbeidet med ungdommen er blitt mer framtrødende nå når de jobber etter OEM, og noen tar fram at det gjelder samarbeid med familien også.

Informantene trekker fram at hvis ungdom opplever nytte i samtaler og at det er verdifullt for dem, så erfarer de at muligheten for oppmøte øker. En informant forteller om ungdommer

som har lært mer om seg selv og lært seg nye måter å håndtere utfordringene sine ved hjelp av verktøyene som er i OEM. Informanten sier: *ungdom sa det ikke, men jeg opplevde at ungdom synes det var nyttig*. I sammenheng med dette trekker informanten fram at hun opplever at de med alderskvat fungering i større grad klarer å se nytte og oppleve at de har noe igjen fra samtalen. Hun sier: *De klarer å få en større forståelse av atferden sin, og de får verktøy til å handle annerledes*. Som en informant avsluttet med når hun skulle beskrive betydningen av individuelle samtaler er for ungdommen: *Har en voksen som støtter og heier på meg*. Informanten fikk understreket viktigheten for at ungdommer har noen som støtter seg og er heiagjeng.

Oppsummering av funn:

- Avsatt tid med voksne og arena for å kunne få sin stemme hørt.
- Informantene trekker fram at ungdommene trenger å oppleve at de individuelle samtaler er nyttige, og at det kan være lettere for ungdommer som fungerer aldersadekvat å se denne nytten
- Det er flere måter å medvirke, det kan både være når tid samtalen skal gjennomføres og innholdet i samtalen
- Samarbeid med ungdommen er viktig.

5.4 Relasjon og trygghet

Funnet handler om erfaringene og tolkningene informantene koblet sammen med hvordan trygghet og relasjon kan kobles opp mot deltakelse på individuelle samtaler. Alle informantene vektla at relasjon var viktig for oppmøte på individuelle samtaler, og at oppmøte på individuelle samtaler kan være med på å skape relasjon og trygghet. En annen ting alle informantene var enige i er at miljøterapeuten burde ha en trygghet i seg selv i møte med ungdom.

Trygghet og relasjon er noe som bli tas fram av flere informanter, og at forutsigbarhet er en av del av å gi trygghet til ungdommen. Videre opplever de at individuelle samtaler er en fast struktur som er ukentlig og vil derfor være forutsigbart for ungdom. Som informanten sier: *Det er en fast rutine på det og en fin forutsigbarhet som er en trygghet for dem i uken og i hverdagen*. Videre kommer det fram at en informant tenker at det er trygghet og relasjon som

ligger i bunnen for at ungdom skal ha motivasjon til å møte til individuelle samtaler. Individuelle samtaler blir tatt fram av en informant som en arena for å bli kjent med ungdommen og bygge relasjon. Som informanten sier: *det er ofte vi får veldig gode samtaler i den individuelle samtalen*. Informanten fremhever at det å ha individuelle samtaler med ungdom har hjulpet henne med å få gode relasjoner til ungdommene.

Flere informanter trekker fram at de har fått en større trygghet i møte med ungdom og deres utfordringer etter at de begynte å jobbe etter OEM. Der de opplever mer trygghet i å være transparent og direkte med ungdom med risikoatferd, og opplever at det gir gode effekter. Informanten beskriver: *gjennom OEM-perspektivet så er alvorlig atferd blitt mer ufarlig, og det er heller slik at selvsagt skal vi snakke om det*. En annen informant opplever at det er de andre miljøterapeutene gir trygghet i jobben, og hun opplever støtte og får veiledning. Videre kommer det fram at det er ikke bare viktig at ungdommene er forpliktet til OEM og endringsarbeidet, men at miljøterapeutene også må forplikte seg. Informanten forklarer: *vi kan ikke forvente noe av ungdommene hvis ikke vi stepper opp og deler av oss selv*. Med dette fikk informanten understreket at det foreligger forventninger til miljøterapeuter også.

Oppsummering av funn:

- Individuelle samtaler er en arena hvor relasjon kan skapes.
- Trygghet og relasjon er viktig for både ungdom og miljøterapeut.
- Relasjon kan være en faktor for oppmøte på individuelle samtaler.
- Miljøterapeuter må også forplikte seg

I neste kapittel skal jeg drøfte funnene opp mot problemstilling, empiri og teori.

6 Drøfting av funnene

I denne delen av studien drøftes resultatene opp mot problemstillingen: *Hva erfarer miljøterapeutene er suksesskriteriene for oppmøte på individuelle samtaler på barneverninstitusjon, i lys av relevant teori og forskningslitteratur.* Funnene i studien blir diskutert opp mot de temaene som ble identifisert i analysen.

Temaene vil bli presentert i to overordnede tema, som tilrettelegging for ungdommer og samspill mellom ungdom og miljøterapeut. Jeg har valgt å gjøre dette da jeg ser at temaene jeg presenterte i forrige kapittel overlapper hverandre og det vil derfor være hensiktsmessig å presentere dem på denne måten. Det vil fremdeles være overlapping innenfor disse overordnede temaene også, da funnene ikke er utelukkende fra det ene teamet til det andre.

6.1 Tilrettelegging for ungdommer

«OEM skal tilpasse seg ungdommen, ungdommen skal ikke tilpasse seg OEM»

Dette utsagnet fra flere av informantene tenker jeg er beskrivende for hvordan jeg opplevde holdningene og perspektivene til informantene var når det kommer til tilrettelegging. Selv om utsagnet omhandler OEM tenker jeg at det i grunnen handler mer om helheten i tankesettet til informantene. Herunder skal jeg drøfte funnene som kom fram under temaene, ungdom i fokus og strukturelle tilnærminger.

Informantene i studien beskriver at de tilpasser individuelt etter ungdommens behov, og at tilpasningene er på flere aspekter. Dette gjelder blant annet hvordan de er i møte med ungdommen, hvordan de strukturerer samtalen og hvordan de ordlegger seg, samt hvordan de strukturerer miljøet. Denne tilnærmingen gjenspeiler definisjonen til Larsen og Selnes (1975; Larsen, 2022, s. 16) om miljøterapi, hvor vektlegging av bevisst organisering av miljøet fremmer læring, mestring og personlig ansvar. Videre understreker Larsen (2022, s. 83) viktigheten av individuell tilnærming. Ved uttalelsene til informantene tolker jeg at miljøterapeutene, ved tilpasninger, søker å skape et individuelt tilpasset miljø rundt ungdommen som støtter opp om ungdommens utvikling og behov. Dette kan sees som i samsvar med grunnprinsippene i miljøterapien. Noe som også understøttes av Paulsen (2022, s. 98) som sier at rammene rundt samtaler må være trygge for at unge skal kunne svare på spørsmål. Dette kan sees opp mot oppmøte til individuelle samtaler på den måten at ved at

miljøterapeuten tilrettelegger for den enkelte ungdommens individuelle behov kan miljøterapeutene bidra til å skape en trygghet. Videre at dette vil kunne bidra til at ungdommen møter på individuelle samtaler med miljøterapeuten.

Samtidig forteller informantene at det kan være barrierer for ungdommene å møte til individuelle samtaler, som for eksempel at det er fremmed for ungdom, ungdom kan oppleve skam og angst eller det kan være andre ting som at ungdommene har andre avtaler. Miller et al. (2007, s. 151) påpeker dette ved å si at flere unge har tendenser til å unngå emner som kan utløser følelser, noe som kan medføre at ungdommer blant annet ikke møter til individuelle samtaler. Dette støttes videre av studien til Gibson et al. (2015, s. 1060) der mange unge sa de prioriterte å holde kontrollen i deres valg om å engasjere seg i den psykologiske tjenesten, og i takten som deres engasjement utviklet seg med. Dette vurderer jeg kan sees på som at ungdommene søker å holde autonomi og selvbestemmelse, samt at ungdommene ikke møter til individuelle samtaler hvis de ikke opplever at de er klare for dette. Det kan også understreke viktigheten av at ungdommene har behov for å oppleve trygghet og støtte for at de skal klare å møte til samtale, samt klare å åpne seg til miljøterapeuten.

I lys av at flere informanter trakk fram at OEM gir muligheter for tilpasninger innenfor modellen, kan tilpasningene også forstås på et organisatorisk nivå, som et organisatorisk rammeverk. Dette da det ligger forventninger både i fagmodellen OEM at individuelle samtaler skal gjennomføres, og i miljøterapi er det føringer for at strukturen er viktig for å legge til rette for endring for ungdom. Noe som OEM understøtter med, at et personlig endringsarbeid krever systematisk arbeid over tid (Bufetat, 2019, s. 5). Det er i de individuelle samtaler at ungdom sammen med miljøterapeuten definerer mål, samt lager en plan for endringsarbeidet til ungdommen (Bufetat, 2019, s. 77). På en måte kan man si at det er der det strukturerte endringsarbeidet med ungdommen begynner.

På en annen måte kan det være med å skape forventninger om gjennomføring av samtaler uavhengig av ungdommens ønsker. Dette kan gjøre at det derfor bli utfordringer for miljøterapeuten å balansere tilpassing til individuelle behov og samtidig opprettholde overordnede mål i både miljøterapien og prinsippene i OEM. Dette underbygges av studien til Stige et al. (2021, s.5) som sier at en terapeutisk kjerneoppgave var å håndtere spenningene mellom forpliktelsene og oppgaver definert av arbeidsgiver, på den ene siden, og på den andre siden forpliktelser og oppgaver definert av hvert unikt møte mellom terapeut og ungdom. Kravene som systemet stiller påvirker hvor mye frihet terapeuten har til å utøve terapi med

ungdommen på en måte som virkelig engasjerer ungdommen. Igjen kan dette påvirke valget på hvilken tilnærming og strategier terapeuten bruker i behandlingen (Stige et al., 2021, s. 10). I lys av dette tenker jeg det kan sies at det er en komplisert balanse mellom rammeverk, individuelle behov og terapeutens frihet. Dette kan medføre at det kan bli utfordrende for miljøterapeuten å både holde de overordnede målene og samtidig tilpasse til ungdommens individuelle behov. Videre kan balansegangen påvirke ungdommens motivasjon til å møte på individuelle samtaler. Derfor kan det være viktig at informantene er bevisste på hva som er innenfor rammene og hvordan de skal kunne tilrettelegge innenfor rammeverket. Denne balansegangen ble illustrert av informantenes tilpasning til ungdom som ikke var forpliktet til å møte til individuelle samtaler. De beskrev hvordan de tilpasset seg i møte med uforpliktet ungdom ved å ta samtaler litt her og nå uten at det var en fast struktur. Dette viser hvordan miljøterapeuten forsøker å være i rammene som er satt, samtidig som de forsøker å tilpasse til ungdommens individuelle behov. Tilpasningene som er beskrevet her viser kompleksiteten i rollen til miljøterapeuten, balansegangen mellom å tilpasse seg de individuelle behovene til miljøterapeutene og holde oppe overordnede mål.

På den ene siden vektla informantene at de opplevde at de fikk en større faglig kompetanse og en større trygghet i møte med ungdommen etter at de begynte å jobbe med OEM. Denne økte kompetansen og tryggheten har vært med på å gi dem verktøy og en bedre forståelse for hvordan de kan støtte ungdommene på best mulig måte. Samtidig sier flere av informantene at de ser at det blir flere ungdommer med komplekse behov som utfordrer miljøterapeutene mer i tilretteleggingen. Dette krever mer av miljøterapeutene i den forstand at de må finne andre løsninger for at ungdommene skal forstå, samarbeide og jobbe målrettet sammen med ungdommene. I OEM fremheves det at det er utfordrende for miljøterapeuter å jobbe med ungdommer som har store emosjonelle og atferdsmessige uttrykk (Bufetat, 2019, s. 97). Noe Espenes et al.'s studie (2022; Espenes og Tørmoen, 2023, s. 58) bekrefter ved å vise til at å sikre ungdommers deltakelser var utfordrende. Samtidig sier studien at resultatene viser at både miljøterapeuter og ungdommer opplevde meningsfulle allianser til tross for kompleksiteten i både ungdommens utfordringer og modellens gjennomføring (Espenes & Tørmoen, 2023, s. 58). Som tidligere skrevet er det en modalitet i OEM som er ukentlige konsultasjonsteam, noe som skal sikre at terapeuter ikke avviker for mye fra modellen og får råd og veiledning (Bufetat, 2019, s. 97). Ut fra dette tenker jeg at det kan tilsi at selv om miljøterapeutene opplever at det er krevende i møte med ungdommene så legger modellen en ramme for ukentlige konsultasjonsteam som gir opplæringer, råd og veiledning.

Konsultasjonsteam er noe som informantene selv sier er en struktur som er innenfor OEM som er av betydning for dem, da de jobber sammen som et team. Ved å ha denne arenaen kan det virke som at miljøterapeutene får støtte og hjelp i det de opplever er krevende. Dette kan da vurderes å være med på å motivere miljøterapeutene i videre arbeide med ungdommene med å møte opp til individuelle samtaler. Informantene vektla videre at betydningen av at miljøterapeutene er samlet om det de skal gjøre, med dette at miljøterapeutene har samme forståelse av hvordan de skal jobbe rundt den enkelte ungdommen, er en faktor for oppmøte. Jeg tenker at dette kan vise at forente miljøterapeuter kan bidra til at det er en felles retning og at det er med på å motivere miljøterapeutene til å aktivt følge opp ungdommene, også til individuelle samtaler. Her kan også konsultasjonsteam bidra for at det blir denne felles forståelsen, gjennom opplæring, råd og veiledning. Med denne strukturen vil miljøterapeutene kunne i større grad ha samme forståelse, samt at de får veiledning i det som er utfordrende for dem.

6.2 Samspill mellom miljøterapeut og ungdom

«Har en voksen som støtter og heier på dem»

Miller et al. (2007) beskriver at ungdom kan ha lite tro på at voksne vil kunne hjelpe dem med sine utfordringer (s. 151). Jeg tenker at utsagnet i starten av kapittelet sett opp mot beskrivelsen til Miller et al. kan være med på å understreke viktigheten av at voksne viser oppmuntring og tro på ungdommen. Selv om ungdom er kritisk til voksne, kan de ved å oppleve en form for støtte og validering motvirke deres negative opplevelser om voksne og deres evne til å hjelpe dem. I dette kapitlet skal jeg drøfte funnene som kom fram under temaene; arena for samarbeid og relasjon og trygghet.

Betydningen av individuelle samtaler er noe som informantene var enige i var forskjellig fra ungdom til ungdom. Til tross for denne variasjonen av betydning understreket alle informantene at de opplevde viktigheten for ungdommen å bli sett og hørt. Aspektet av å bli sett og hørt blir støttet av *collaborative participation* som henviser til ungdommens opplevelse av å bli lyttet til, respektert og tatt med i vurderinger som positivt (Paulsen 2022, s. 61). Dette er i tråd med Thomas (2002; Paulsen, 2022, s. 61) sin forskning som sier at den viktigste faktoren ungdom beskrev i møte med barnevernet var å bli lyttet til, mens å få det som de ville var minst viktig. Undersøkelser gjort av Forandringsfabrikken viser en lignende

trend, der barn beskriver viktigheten av å oppleve trygghet og bli hørt, mens det er mindre viktig å få bestemme (Forandringsfabrikken, 2020; Paulsen, 2022, s. 61). Jeg tenker at dette er med på å bygge opp under for betydningen av å gi ungdommene en arena for å kunne få sin stemme hørt, komme med sine meninger og bli sett. På en institusjon vil en arena for dette kunne være individuelle samtaler. Tillit kan sies å være starten på en relasjon og samarbeid mellom ungdom og miljøterapeut.

På den andre siden trekker noen informanter fram at oppmøte på individuelle samtaler kan være avhengig av forpliktelsen til endringsarbeid hos ungdommen. Dette perspektivet kan sees opp mot Wampold (2015, s. 270) som sier at terapiarbeidet må begynne med å skape et innledende bånd mellom pasient og terapeut før arbeidet kan begynne. Videre sier han at tilliten er grunnleggende for at samtalen skal finne sted (Wampold, 2015, s. 270). Miller et al. (2017, s. 151) understreker at det er terapeutene sin oppgave å blant annet skape motivasjon og forpliktelse. Videre kan det da sies at det er miljøterapeutene sin oppgave å skape tillit hos ungdommen. OEM har flere verktøy og prinsipper innenfor modellen som kan være nyttig i møte med ungdom som ikke er forpliktet, blant annet ikke-dømmende holdning, mindfulness og dialektisk filosofi (Bufetat, 2019, s. 12). En måte det kan spille seg ut på kan være at miljøterapeuten setter seg inn i og utforsker hvordan virkeligheten til ungdommen ser ut, samt at de er åpne for at det er en kjerne av sannhet i det ungdommene sier. Noe som igjen kan være med på at ungdom opplever en miljøterapeut som er imøtekommende og nysgjerrig på dem, og da kan det øke mulighetene for oppmøte på samtalene. Spesielt da flere ungdommer som bor på institusjonen kan ha tidligere erfaringer tilsier det motsatte, at de ikke er blitt tatt på alvor og tidligere blitt hørt på.

Et av perspektivene som kom fram var betydningen av å begynne tidlig med å informere ungdommen om hva det innebærer å bo på institusjon slik at ungdom skulle få mulighet til å bli involvert fra starten. Wampold (2015, s. 271) påpeker at det er flere forskninger som dokumenterer at forventninger har en sterk innflytelse på opplevelsen. Videre fortsetter Paulsen (2022, s. 62) dette med å si at medvirkning er å bli tatt med på hele prosessen. I lys av dette anser jeg at ved å starte tidlig med å avklare forventninger og gi informasjon kan ungdommene få en bedre forståelse av hva det vil innebære å bo på institusjon. I tillegg til at de kan få en bedre forståelse av hvilke forventninger det vil være. Dette kan videre være med på å skape forventningene og opplevelsene til ungdommen på en positiv måte. Ungdommene kan også oppleve at de får muligheten til å påvirke tidlig i oppholdet, noe som også kan være med å skape positive forventninger om muligheter for medvirkning.

Samarbeid var noe informantene også trakk fram, og at samtalene ble planlagt i samarbeid med ungdommen. Både OEM og teorien til miljøterapi er tydelige på at for at endring skal oppstå må det være et samarbeid med ungdommen (Bufetat, 2019, s.92). Dette understøttes også av studien til Stige et al. (2021, s. 1) som sier at å jobbe mot en felles forståelse av situasjonen og hva som kan hjelpe ble sett som en sentral tilnærming for å oppnå engasjement fra ungdommene. Med dette forstår jeg at ungdommer som opplever at deres synspunkter og behov blir tatt på alvor er mer tilbøyelig til å bli motivert og engasjere seg. Videre at gjennom samarbeid om å identifisere utfordringer og finne mulige løsninger, dannes det et grunnlag for samarbeid og tillit. Andre betraktninger som informantene trakk fram, er at de ungdommene som har mer aldersadekvat fungering klarte i større grad å se nytte av samtalene. Dette var noe de opplevde var en faktor for oppmøte på individuelle samtaler. Dette kan sees opp mot Barnevernsloven av 2021 (§1-4) som sier at barn skal kunne medvirke, samtidig som det skal tas hensyn til alder og modenhet. Ut fra dette kan det sies at det vil være nødvendig å vurdere hvilken tilnærming miljøterapeuten skal ha opp mot den enkelte ungdom opp mot deres individuelle behov. Espenes et al. studie (2022; Espenes og Tørmoen, 2023, s. 58) understreker at å sikre ungdommers deltakelser var utfordrende. Samtidig sier studien at resultatene viser at både miljøterapeuter og ungdommer opplevde meningsfulle allianser til tross for kompleksiteten i ungdommens utfordringer (Espenes & Tørmoen, 2023, s. 58). Basert på dette anser jeg at selv om det kan være utfordrende å sikre ungdommers oppmøte og deltakelse på individuelle samtaler, kan et godt samarbeid og tillitsforhold bidra positivt til dette.

Vektlegging av relasjon var noe alle informantene var enige om hadde påvirkning på oppmøte, samt at oppmøte kan skape relasjon og trygghet. Spurkeland (2020, s. 37) sier at tillitten er grunnlaget for relasjoner. Tilliten skapes gjennom tillitsvekkende handlinger og tillitt er en subjektiv opplevelse (Spurkeland, 2020, s. 5). Videre trekker informantene fram at individuelle samtaler er en arena hvor relasjon skapes. Dette underbygges av Bordin (1979; Wampold, 2015, s. 270) som sier at jo dypere ungdom og terapeut går inn i tanker og følelser jo større blir behovet for tillit mellom dem. Med dette i betrakter jeg at både ungdom og miljøterapeut trenger å oppleve tillit, og den vil utvikle seg gradvis gjennom samhandling mellom dem. Videre tenker jeg at det er viktig med tillit mellom miljøterapeuten og ungdommen, samt at relasjoner skapes når tillitten er til stede. Dette kan igjen medføre at ungdommene åpner seg og blir villige til å møte opp på individuelle samtaler.

På den andre siden informerte informantene om at de selv opplevde større trygghet i møte med ungdommene etter at OEM ble implementert på institusjonen deres. Da spesielt opp mot å være transparent og direkte med ungdom med risikoatferd. Studien til Stige et al. (2021, s. 9) understøtter betydningen av å være transparent. Flere terapeuter fremhevet viktigheten med dette, blant annet slik at ungdommene skulle vite hva som skulle skje, intervensjoner og terapeutens inntrykk og forståelse av ungdommen som person (Stige et al., 2021, s. 9). Videre støtter OEM opp dette da modellen vektlegger at relasjon og endring er like viktig i arbeidet med ungdommen (Bufetat, 2019, s. 7-8). Dette og informantenes uttalelser tolker jeg som at OEM har vært med på å gi verktøy og retningslinjer i prinsippene sine som miljøterapeutene kan bruke opp mot å håndtere ulike situasjoner og utfordringer Videre kan dette være med å bidra til å styrke tillitten mellom miljøterapeut og ungdommen, som igjen kan føre til en god relasjon. Samtidig som jeg tenker at balansegangen mellom relasjon og endring vil være viktig å være bevisst over. Blir det for mye relasjon kan det gå ut over de strukturelle rammene, slik som ble drøftet i forrige kapittel.

Siden flere informanter tar fram relasjon og hvordan individuelle samtaler hjelper dem å få en god relasjon med ungdommen kan et betimelig spørsmål være; hvem er det som definerer en god relasjon? Som Lillevik (2020, s.113) sier er relasjon viktig for å få til arbeidet med ungdommen. Videre sier han (2020, s. 16) at relasjonen mellom miljøterapeuten og ungdommen handler om at miljøterapeuten er trygg, empatisk og anerkjennende. Videre sier han at samhandling er et relasjonelt begrep, og at den relasjonelle dimensjonen mellom ungdom og miljøterapeut kan være vanskelig å beskrive (Lillevik, 2020, s. 113-114). Haugsgjerd et al. og Schibbye (Landmark & Stokvold, 2016, s. 71) understreker videre at relasjon er en subjektiv opplevelse. Så på den ene siden anser jeg at det er ungdommen selv som definerer hva de opplever er en god relasjon, mens på den andre siden så definerer også miljøterapeuten det. Ved denne måten så er det altså noe som skapes i samhandling med hverandre, som Lillevik (2020, s. 113) understreker. På den ene siden kan miljøterapeuten oppleve at det er en god relasjon ut fra hvordan ungdommene oppleves i møte med miljøterapeuten. Spørsmålet vil være hva er en god relasjon for den enkelte. Vil ungdommen bestandig være enig i når miljøterapeuten definerer at de har en god relasjon, mest sannsynligvis ikke siden den er subjektiv. Dette vil det nok være nyanser i, og er en god relasjon at ungdommene får gjennomslag for alle sine ønsker. Som hva Paulsen (2022, s. 61) sier at medvirkning betyr ikke at ungdom får gjennomslag for alle ønskene sine.

Flere informanter kommer fram med at ungdom som ser nytten og verdien av de individuelle samtale vil være en faktor for oppmøte. Strandbu (2011, s. 113) tar opp at i samhandling mellom barn og de nærmeste så oppstår meningsdannelse. Som i Meads (1934; Strandbu, 2011, s. 113) teori som sier at for å se seg selv, så trenger vi å ta andre sitt perspektiv. Tatt i betraktning av dette så tenker jeg at i individuelle samtaler er en arena ungdom har sammen med miljøterapeuten for å kunne skape meningsdannelse. Dette understøttes av den dialektiske filosofien i OEM som er med å løfte fleksibiliteten i måter å tenke på (Bufetat, 2019, s. 13). I individuelle samtaler vil dette kunne komme fram ved at miljøterapeuten åpner opp for nye perspektiver og mulige løsninger på utfordringene til ungdommen ved å utfordre ungdommens svart/hvitt- tankegang. Miljøterapeuten vil lære ungdommen å tenke både/og istedenfor enten/eller. Gjennom samtale kan miljøterapeuten skape en trygt og støttende arena der ungdom opplever seg forstått, sett og hørt. De dialektiske strategiene kan miljøterapeuten bruke for å utfordre negative tanker og atferdsmønstre, samtidig som de validerer ungdommens opplevelse og følelser. Ved et annet perspektiv sier Gibson et al. (2015, s. 1060) sin studie at ungdom ønsket å ha søkelys på intervensjonen og var opptatt at fagfolk ikke skulle prøve å fortelle dem hva de skulle gjøre eller tenke. Valgfrihet og autonomi ble understreket i mange av intervjuene til Gibson et al. (2015, s. 1061), samt at det ble framstilt som en forutsetning for å delta i samtale. Jeg anser dette som at ungdommene ønsker å ha kontroll over egen prosess, samt å bli sett og respektert som individer med egne ønsker og meninger. Som tidligere skrevet har Mead (Bråten, 1989; Strandbu, 2011, s. 114) fått kritikk for å ikke se på maktforskjellene i relasjoner. Jeg tanker at miljøterapeuter må være bevisste og mindfull på stillingen sin, slik at de skaper en atmosfære som gir ungdommene mulighet til å oppleve den selvstendigheten og autonomien som noen ungdommer ønsker. I neste kapittel skal jeg oppsummere og avslutte.

7 Oppsummering og avslutning

I denne studien har formålet vært å innhente kunnskap om suksesskriterier for ungdommers oppmøte på individuelle samtaler, sett fra perspektivet til miljøterapeutene. Dette for å kunne svare på studiens problemstilling som er:

Hva erfarer miljøterapeutene er suksesskriterier for ungdommers oppmøte på individuelle samtaler på barneverninstitusjon.

For å kunne svare på denne problemstillingen valgte jeg kvalitativ metode, og jeg gjennomførte tre semistrukturerte intervju med to informanter i hvert intervju. I alle tre intervjuene var det en miljøterapeut og en fagansvarlig presentert, slik at jeg fikk begge perspektivene i samme intervjuet. Informantene ble valgt strategisk ut fra deres rolle på deres institusjon, miljøterapeuter og fagansvarlige. Informantene ble rekruttert ved at jeg tok kontakt med enhetslederne på de aktuelle institusjonene som er plassert i flere regioner i Norge. Det var totalt tre miljøterapeuter og tre fagansvarlige på tre forskjellige institusjoner som samtykket å delta i studien, der de alle har eller har hatt individuelle samtaler med ungdom som bor på institusjonen. Gjennom analysen kom jeg fram til fire empiriske hovedfunn, som er:

- Ungdom i fokus
- Strukturelle tilnærminger
- Arena for samarbeid
- Relasjon og trygghet.

Videre drøftet jeg disse temaene under to forskjellige emner:

- Tilpasning
- Samspill mellom ungdom og miljøterapeut.

Gjennom å kombinere hovedfunnene i disse to forskjellige temaene, kunne jeg gi en bredere analyse av de ulike hovedfunnene.

Fortolkningen av funnene i studien viser at begrepene tilrettelegging og tilpasning er sentrale elementer, med vektlegging på individuelle behov, for informantene når de snakker om oppmøte på individuelle samtaler. Informantene forteller om hvordan modeller legger til rette for tilpasninger, samtidig er de bevisste på at samarbeid med ungdom og de andre

miljøterapeutene er viktige for oppmøte på individuelle samtaler. I tillegg at relasjon og trygghet er viktig. Informantene forteller at tilretteleggingen er både før de individuelle samtaler finner sted, og også i selve samtalen. Dette gjør de ved blant annet å la ungdommene gjøre en aktivitet eller tilpasser språket i samtaler. Det som er hovedfokuset deres, er hva de opplever at den enkelte ungdommen har behov for slik at de får jobbet sammen med ungdommen. Det kommer også fram fra informantene at fagmodellen OEM gjør at de blir med strukturerte i arbeidet med ungdommene, der blant annet flere verktøy og konsultasjonsteam blir trukket fram. Informantene opplever at de får en større faglig kompetanse og samtidig får støtte og hjelp hos de andre miljøterapeutene. Informantene forteller at dette er med på å gjøre at de kjenner seg tryggere i møte med de krevende og komplekse utfordringene som noen ungdommer kan ha. I tillegg forteller informantene at de mener at en viktig faktor til oppmøte er at miljøterapeutene samarbeider, har felles forståelse og at alle har et felles ansvar for ungdommers oppmøte på individuelle samtaler.

Informantene sier videre at de opplever at ungdommer liker at det er avsatt tid sammen med en voksen. Bli sett og hørt var begreper som gikk igjen hos informantene i intervjuene. Selv om flere informanter opplevde at ungdommene ikke var forpliktet, opplevde de fremdeles at ungdom kunne møte opp på samtalen. Informantene forteller at deres opplevelse er at ungdommene ønsket å få sin stemme hørt. Å planlegge innhold sammen med ungdommene ble også trukket fram, og at ungdommene kunne være med å bestemme hva de ønsket å jobbe med. Samarbeid med ungdommen, og familien, er noe informantene også forteller er blitt mer framtrædende etter at de begynte å jobbe etter OEM.

Nytteverdi for ungdommen er noe annet som informantene sier at de erfarer er med på å øke oppmøte på individuelle samtaler. Videre forteller flere informanter at de opplever at aldersadekvate ungdommer kan se denne nytten i større grad, da de klarer å få en større forståelse av atferden sin og får verktøy til å handle annerledes. Støtte og heilagjeng til ungdommen ble også trukket fram av informanter som en god beskrivelse av hva betydningen av individuelle samtaler kan være for ungdommene.

Relasjon og trygghet ble også koblet opp mot informantenes opplevelse av oppmøte på individuelle samtaler, og alle informantene forteller at relasjon er en viktig faktor for oppmøte. Informantene sier at individuelle samtaler er med på å skape gode relasjoner. I tillegg forteller informantene at miljøterapeutene burde ha en trygghet i seg selv i møte med ungdommene. Som tidligere beskrevet sier informantene at de opplever en større trygghet

etter de begynte å jobbe etter OEM. Dette har medført at informantene opplever å være mer trygg på å være transparent og direkte med ungdommene, og at de erfarer at det gir god effekt. Forutsigbarhet er en faktor som tas opp av informantene, og at de individuelle samtaler er en fast rutine som er en fin forutsigbarhet for ungdommene. Svar på problemstillingen om *hva miljøterapeuter erfarer er suksesskriterier for ungdommers oppmøte på individuelle samtaler på barneverninstitusjoner* er identifisert ved fire empiriske funn. Studien vil ikke kunne gi et klart svar på hva alle miljøterapeuter erfarer er suksesskriterier, men synspunktene og opplevelsen til informantene som har deltatt i studien.

7.1 Implikasjoner for videre forskning

I studien synes jeg det har vært interessant å se på hvordan informantene tilpasser tilnærmingen sin til den enkelte ungdommen ut fra deres individuelle behov for oppmøte på individuelle samtaler. I tillegg til å se hvordan informantene opplever at noen av de organisatoriske rammene, OEM, har vært til nytte for dem. Det er flere ting som jeg tenker kunne vært interesse for å forske videre på og det er;

- Ungdomsperspektivet, hva tenker ungdommene selv er med på å motivere dem til å møte opp på individuelle samtaler og hvordan de opplever samarbeidet med miljøterapeutene
- De langsiktige effektene av oppmøte på individuelle samtaler for ungdommene, når det kommer til utviklingen og endringsarbeidet.
- Relasjon og struktur, hva er viktigst av relasjon og struktur. Hvordan prioriterer miljøterapeutene angående relasjon og struktur.
- «Robuste» miljøterapeuter, hva skjer med miljøterapeuten når ungdommens atferdsuttrykk tenderer å bli mer alvorlig. Hva er «robuste» miljøterapeuter.

Denne studien er en enkel liten studie, med et begrenset utvalg og vil derfor ikke ha så mye overførbarhet eller være generaliserbar. For noen miljøterapeuter kan det være gjenkjennbart de erfaringene som informantene deler om temaet, samt de tolkningene som er gjort i analysen. Studiens funn antyder ikke umiddelbare konsekvenser for praksis, men de kan kaste lys på fenomener knyttet til tilrettelegging, strukturelle tilnærminger, samarbeid og lignende områder som kan være verdifulle for videre forskning.

Referanseliste

Barnevernsloven (2021). *Lov om barnevern* (LOV-2021-06-18-97). Lovdata.

https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2021-06-18-97/KAPITTEL_10#%C2%A710-16

Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3, 77-101.

Barne-, ungdoms – og familieetaten (Bufetat) (2021). *Kvalitetshåndbok Omsorgs- og endringsmodellen*.

Barne-, - ungdoms- og familieetaten (Bufetat) (2019). *Faglig beskrivelse av omsorgs- og endringsmodellen (OEM)*. Tønsberg. https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2022072848032

Bufdir,(u.å.). *Om Bufdir og Bufetat*. Hentet: 13.5.24 fra <https://www.bufdir.no/om/>

Bufdir, (2023). *Veileder for forløp i barneverninstitusjoner*. (versjon 2, 2023).

https://www2.bufdir.no/globalassets/global/nbbf/institusjon/veileder_for_forlop_i_barneverni_nstitusjoner.pdf

Espenes, K. & Tørmoen, A. J. (2023). Gjennomførbarhet og aksept av en DBT-informert behandlingstilnærming for ungdom i barnevernsinstitusjoner. *Suicidologi*, 28(1), 52-61. <https://journals.uio.no/suicidologi/issue/view/855/373>

Espenes, K., Waaler, E. M., Keles, S., Helland, S.S., Schmidt III, H. Kjøbli, J. & Tørmoen, A.J. (2022). Implementing a Residential Dialectical Behavior Therapy Informed Treatment Model to Improve Adolescent Mental Health: Feasibility, Fidelity, and Acceptability. *Residential Treatment for Children & Youth*, 40(2), 132-155. <https://doi.org/10.1080/0886571X.2022.2090481>

Gibson, K., Cartwright, C., Kerrisk, K., Cambell, J. & Seymour, F. (2015). What young people want: A qualitative study of adolescents' priorities for engagement across psychological services. *Journal of Child and Family Studies* (25). DOI:[10.1007/s10826-015-0292-6](https://doi.org/10.1007/s10826-015-0292-6)

Hansen, H.A., & Gerds-Andresen, T. (2023). Barns rett til medvirkning. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 100(4), 260-275. <https://doi.org/10.18261/tnb.100.4.5>

Jenssen, D., Kjørstad, M., Seim, S. & Tufte, P.A. (2021). *Vitenskapsteori for sosial- og helsefag*. Gyldendal.

De nasjonale forskningsetiske komiteene. (2021). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora*. <https://www.forskningsetikk.no/retningslinjer/hum-sam/forskningsetiske-retningslinjer-for-samfunnsvitenskap-og-humaniora/>

Kvale, S. (2007). *Doing interviews*. SAGE Publications, Ltd.
<https://doi.org/10.4135/9781849208963>

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3.utg.). Gyldendal Akademiske

Kvello, Ø. (2022). *Samtaler med barn og ungdom* (2.utg.). Fagbokforlaget

Kåver, A.& Nilsonne, Å. (2017). *Dialektisk atferdsterapi ved emosjonell ustabil personlighetsforstyrrelse*. Gyldendal Akademiske

Larsen, E. (2022). *Miljøterapi med barn og unge, organisasjon som terapeut* (4. utg.). Universitetsforlaget

Landmark, B. & Stokvold, Ø. (2016). Den profesjonelle relasjonen i den miljøterapeutiske organisasjonen. I A. Olkowska & B. Landmark (red.). *Miljøterapi* (s.71 – 85). Fagbokforlaget

Lillevik, O.G. (2020). Miljøterapi – rammeverk for omsorg og behandling. I O.G. Lillevik, B. Landmark og Ø. Stokvold (Red.), *Miljøterapi i barnevernsinstitusjoner* (s. 105-129). Fagbokforlaget

Linehan, M.M. (1993). *Cognitive-Behavioral treatment of borderline personality disorder*. The Guildford Press

Mehlum, L. & Tørmoen, A.J. (2014). Hva er dialektisk atferdsterapi? En kort oversikt. *Suicidologi*, 19(3), 3-8. <https://journals.uio.no/suicidologi/article/view/2266/2129>

NOU 2023: 24, (2023). *Med barnet hele vegen- Barnevernsinstitusjoner som har barnas tillit*. Barne- og familiedepartementet.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/3448ea4c535f4d20bbbb1ef4e05fc994/no/pdfs/nou202320230024000dddpdfs.pdf>

Miller, A.L., Rathus, J.H., Linehan, M.M. (2007). *Dialectical behavior therapy with suicidal adolescents*. The Guildford Press

- Presteng, K. (2020). Omsorgs- og endringsmodellen. I O.G. Lillevik, B. Landmark og Ø. Stokvold (Red.), *Miljøterapi i barnevernsinstitusjoner* (s. 197-223). Fagbokforlaget
- Postholm, M.B. *Kvalitativ metode: En innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kasusstudier*. Universitetsforlaget
- Rolstadås, A. (2023, 30.mars). *Suksesskriterium*. Store norske leksikon. Hentet 14.mars. 2024. <https://snl.no/suksesskriterium>
- Paulsen, V. (2022). *Barn og unges medvirkning i barnevernet*. Gyldendal.
- Ryen, A. (2002). *Det kvalitative intervjuet*. Fagbokforlaget
- Spurkeland, S. (2020). *Relasjonskompetanse*. (3. utg.). Universitetsforlaget
- Strandbu, A. (2011). *Barnets deltakelse*. Universitetsforlaget
- Stige, S.H., Eik, I., Oddli, H.W., & Moltu, C. (2021). Negotiating system requirements to secure client engagement – therapist strategies in adolescent psychotherapy initiated by others. *Frontiers in psychology* 12. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.704136>
- Svartdal, F (2022, 16. juni). *Læring* . Store norske leksikon. Hentet 14. mai 2024. <https://snl.no/l%C3%A6ring>
- Thagaard, T. (2009). *Systematikk og innlevelse, en innføring i kvalitativ metode*. Fagbokforlaget
- Thoresen, L., Rugseth, G. & Bondevik, H. (2020). *Fenomenologi i helsefaglig forskning*. Universitetsforlaget
- Thornquist, E. (2021). *Vitenskapsfilosofi og vitenskapsteori*. Fagbokforlaget
- Tjora, A (2020). *Kvalitative forskningsmetoder*. (3. utg.). Gyldendal
- Wampold, B.E. (2015). How important are the common factors in psychotherapy? An update. *World Psychiatry*, 14(3), 270-277. <https://doi.org/10.1002/wps.20238>
- Espenes, K. & Tørmoen, A. J. (2023). Gjennomførbarhet og aksept av en DBT-informert behandlingstilnærming for ungdom i barnevernsinstitusjoner. *Suicidologi*, 28(1), 52-61. <https://journals.uio.no/suicidologi/issue/view/855/373>

Vedlegg 1

Vurdering av behandling av personopplysninger

20.12.2023

Referansenummer

168325

Vurderingstype

Automatisk

Dato

20.12.2023

Tittel

Hvilke erfaringer har miljøterapeutene om hva som er suksesskriteriene til ungdommers oppmøte på individuelle samtaler som bor på barneverninstitusjonen

Behandlingsansvarlig institusjon

UiT Norges Arktiske Universitet / Det helsevitenskapelige fakultet / Institutt for helse- og omsorgsfag

Prosjektansvarlig

Anne Riise

Student

Ann-Kristin Sommerbakk

Prosjektperiode

20.12.2023 - 01.06.2026

Kategorier personopplysninger

- Alminnelige

Lovlig grunnlag

- Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremst den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det lovlige grunnlaget gjelder til 01.06.2026.

Meldeskjema

Grunnlag for automatisk vurdering

Meldeskjemaet har fått en automatisk vurdering. Det vil si at vurderingen er foretatt maskinelt, basert på informasjonen som er fylt inn i meldeskjemaet. Kun behandling av personopplysninger med lav personvernulempe og risiko får automatisk vurdering. Sentrale kriterier er:

- De registrerte er over 15 år
- Behandlingen omfatter ikke særlige kategorier personopplysninger;
  - Rasemessig eller etnisk opprinnelse
  - Politisk, religiøs eller filosofisk overbevisning
  - Fagforeningsmedlemskap
  - Genetiske data
  - Biometriske data for å entydig identifisere et individ
  - Helseopplysninger
  - Seksuelle forhold eller seksuell orientering
- Behandlingen omfatter ikke opplysninger om straffedommer og lovovertrедelser
- Personopplysningene skal ikke behandles utenfor EU/EØS-området, og ingen som befinner seg utenfor EU/EØS skal ha tilgang til personopplysningene
- De registrerte mottar informasjon på forhånd om behandlingen av personopplysningene.

Informasjon til de registrerte (utvalgene) om behandlingen må inneholde

- Den behandlingsansvarliges identitet og kontaktopplysninger
- Kontaktopplysninger til personvernombudet (hvis relevant)
- Formålet med behandlingen av personopplysningene
- Det vitenskapelige formålet (formålet med studien)
- Det lovlige grunnlaget for behandlingen av personopplysningene
- Hvilke personopplysninger som vil bli behandlet, og hvordan de samles inn, eller hvor de hentes fra
- Hvem som vil få tilgang til personopplysningene (kategorier mottakere)
- Hvor lenge personopplysningene vil bli behandlet
- Retten til å trekke samtykket tilbake og øvrige rettigheter

Vi anbefaler å bruke vår [mal til informasjonsskriv](#).

Informasjonssikkerhet

Du må behandle personopplysningene i tråd med retningslinjene for informasjonssikkerhet og lagringsguider ved behandlingsansvarlig institusjon. Institusjonen er ansvarlig for at vilkårene for personvernforordningen artikkel 5.1. d) riktighet, 5. 1. f) integritet og konfidensialitet, og 32 sikkerhet er oppfylt.

Vedlegg 2

Vil du delta i et forskningsprosjekt;

Suksesskriterier til ungdommers oppmøte til individuelle samtaler

Dette samtykkeskjemaet er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt i forbindelse med min masteroppgave. Hensikten med studien er å undersøke hva miljøterapeuter, som jobber på en barneverninstitusjon som følger fagmodellen Omsorg- og endringsmodellen (OEM), oppfatter er med på å bidra til at ungdommer møter til individuelle samtaler på barneverninstitusjon. Masterprosjektet er en kvalitativ undersøkelse og baserer seg på intervjuer. Det er frivillig å delta i forskningsprosjektet, og du kan når som helst i prosjektperioden få tilgang til informasjonen som du har samtykket til å dele. Dette informasjonsskrivet gir deg informasjon om prosjektet og hva deltakelse vil innebære.

Formål

OEM er en fagmodell som er implementert på flere barneverninstitusjoner i Norge. Fagmodellen er basert på dialektisk atferdsterapi, og tar sikte på å styrke ungdommens (og familien) evne til å ta ansvar for eget liv og utvikling. Sentralt i modellen er ukentlige individuelle samtaler mellom ungdom og miljøterapeut. Det er en velkjent problemstilling i terapifeltet å få ungdom med behov for oppfølging til å delta i endringsarbeid (som terapi o.l.). For å kunne jobbe strukturert endringsarbeid med ungdommene som bor på institusjon er det viktig at ungdom møter, og deltar, på de individuelle samtaler som ligger i strukturen til modellen. Ungdommers oppmøte på individuelle samtaler kan være med på å styrke deres opplevelse av selvbestemmelser, gi økt forståelse av sin egen situasjon, samt bidra til positiv endring. Jeg ønsker derfor å utforske hva du erfarer bidrar til at ungdommer møter på individuelle samtaler. Studien kan være med på styrke kunnskapsgrunnlaget og optimalisere den terapeutisk tilnærming på institusjoner.

Hvem er ansvarlig for forskingsprosjektet? UiT Norges arktiske universitet, Institutt for barnevern og sosialt arbeid, campus Harstad.

Hvorfor får du spørsmål om å delta? Du får spørsmål om å delta fordi du er ansatt på en barneverninstitusjon som jobber etter OEM, enten som fagansvarlig eller miljøterapeut. Fordi du har erfaring med og ansvar for å gjennomføre individuelle samtaler.

Hva innebærer det for deg å delta? Deltakelse innebærer at jeg utfører et intervju med deg alene eller med en kollega. Intervjuet vil basere seg på et semistrukturert intervjuguide ut fra temaer. Intervjuet vil bli lagret med lydopptak ved bruk av appen «Nettskjema – diktafon», og slettes etter at transkriberingen er gjennomført.

Hvis du velger å delta i studiet innebærer det at vi møtes til intervju på Teams, ut fra avtalt tidspunkt som passer dere.

Tid som er avsatt til intervjuet er inntil 60 minutter.

Det er frivillig å delta og det er mulighet for å trekke sitt samtykke

Deltakelse er frivillig. Hvis du velger å delta kan du når som helst og uten å oppgi noen grunn trekke ditt samtykke for deltakelse. Dersom du trekker deg, kan du kreve å få slettet alle innsamlende opplysninger. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta, eller vil trekke deg fra studien.

Ditt personvern- hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg vil kun bruke opplysninger om deg til formålet i informasjonsskrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samvær med personvernregelverket. Alle opplysningene som blir brukt vil bli behandlet uten navn og kontaktopplysninger, og de vil bli erstattet med et fiktivt navn eller kode. Disse vil bli lagret på egnet navneliste adskilt fra øvrig data. Dine opplysninger vil ikke kunne gjenkjennes i publikasjon av oppgaven.

Hva skjer med personopplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?

Datamateriale lagres på et område som krever passord/autorisering fra meg. Opptak lagres på egnet måte for å opprettholde konfidensialitet og anonymitet, og slettes etter transkribering. Samtykkeskjema blir lagret til juni 2026, på egnet låst sted.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke. På oppdrag fra UIT Norges arktiske universitet har SIKT. Kunnskapssektorens tjenesteleverandør, vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

Student, Ann-Kristin Sommerbakk Mail: aso241@uit.no Tlf: 97147147

Prosjektansvarlig Anne Riise, Mail: anne.riise@uit.no Tlf: 777058385

Hvis du har spørsmål knyttet til vurderingen som er gjort av personverntjenestene fra Sikt, kan du ta kontakt via: Epost: personverntjenester@sikt.no eller telefon: 73 98 40 40.

Med vennlig hilsen

Ann-Kristin Sommerbakk

Prosjektansvarlig Anne Riise

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «*Hvilke erfaringer har miljøterapeutene om hva som er suksesskriteriene til ungdommers oppmøte på individuelle samtaler som bor på barneverninstitusjonen*» og har fått anledning til å stille spørsmål.

Jeg samtykker til:

- Jeg samtykker å delta i intervju
- Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet
- Jeg samtykker til at datamaterialet kan brukes i videre forskning

---

(Signert av prosjektdeltaker, dato

Vedlegg 3

Intervjuguide

Rammeverk

Hvert intervju beregnes å ha en varighet på ca. 1 time, og de vil bli gjennomført over Teams. Intervjuet vil bli lagret med lydopptak ved bruk av appen «Nettskjema – diktafon», og slettes etter at transkriberingen er gjennomført. Alle opplysningene som blir brukt vil bli behandlet uten navn og kontaktopplysninger, og de vil bli erstattet med et fiktivt navn eller kode.

Åpningsspørsmål:

- Hvor lenge har du jobbet på institusjonen?
- Hvilken bakgrunn/utdanning har du?
- Hvilken rolle har du på institusjonen?
- Hva er din erfaring med å jobbe etter Omsorg- og endringsmodellen?
- (Hvilke prinsipper synes det er viktig i modellen?)
- Hvordan påvirker denne modellen rollen din som miljøterapeut?
- Hvordan påvirker OEM din tilnærming til ungdommene på barneverninstitusjonen?

Generelle spørsmål om individuelle samtaler

- Hva tenker du betydningen for individuelle samtaler er for ungdommer? Generelt.
- Hvordan beskriver du generelt betydningen av individuelle samtaler for ungdommene på institusjonen basert på OEM?
- Jeg er opptatt av suksesser ved at ungdommer møter på individuelle samtaler. Hva gjenkjenner omstendighetene når ungdommers oppmøte på individuelle samtaler er en suksess?
- Hvordan vil du definere begrepet suksess når det kommer til ungdommers oppmøte på individuelle samtaler?

Erfaringer

- Hva er dine erfaringer med ungdommers oppmøte på individuelle samtaler?
- Kan du dele noen konkrete situasjoner hvor oppmøtet har vært positivt, og hva som har bidratt til det? Har modellen bidratt positivt i noen situasjoner?
- Hvordan håndterer du situasjoner der ungdommen ikke ønsker å delta i individuelle samtaler?

Suksesskriterier for oppmøte på individuelle samtaler:

- Hvilke faktorer tror du spiller en viktig rolle i å motivere ungdommene til å delta i individuelle samtaler?
- Hvordan tilpasser du tilnærmingen din basert på individuelle behov og preferanser?
-

Barrierer og utfordringer:

- Hva opplever du som de største barrierene for ungdommers oppmøte på individuelle samtaler?
- Hvordan håndterer du utfordringer knyttet til oppmøte, og finnes det strategier du har funnet effektive?

Samarbeid med andre ansatte:

- Hvordan samarbeider du med andre ansatte for å støtte opp om ungdommers oppmøte på individuelle samtaler?

Evaluerings av effektivitet:

- Hvordan måler du eller vurderer suksessen til individuelle samtaler med ungdommene?
- Hvilke endringer eller tilpasninger du har gjort basert på tilbakemeldinger fra ungdommene selv?

Avsluttende spørsmål:

- Hva er dere gode på angående ungdommers oppmøte, og hva kan dere gjøre annerledes?
- Takk for deltakelsen og gi muligheten for miljøterapeuten å legge til eventuelle siste tanker eller kommentarer.

